

קונטרס

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטראסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בכל יום שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

על כל סימן ש"ן

• עשרה שיעורים •

מפר' וישב תש"פ עד פר' משפטים תש"פ

זכות הדפסת הקונטרס הלז

יהא לזכר ולעילוי נשמת זוגתי האשה החשובה והצנועה

מרת יוכבד ע"ה בת מוה"ר נתנאל ז"ל

נפטרה ביום חמשה עשר באב - שנת תש"ע לפ"ק

● בסייעתא דשמיא - ובעזרת השם יתברך ●

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email

יפנה אל:

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864

FAX: (718) 437-3388

Email: igeres@yeshivanet.com

שיעורים אלו נלמדו בעיון רב בכל שבת קודש בבוקר, וגם נדפסו בסופו "פסקי הלכות" והוא קיצור השיעורים כדי להקל ללמוד הלכות אלו בכל סעודות שבת קודש אצל השולחן עם כל בני המשפחה, כצוואת בעל היסוד ושורש העבודה (סימן ג'), ורבים כבר ראו עי"ז נפלאות ומנוחה ושמחה אור ליהודים ושלום בית ע"י ההנהגה הזאת בשבת קודש, ללמוד בכל סעודה וסעודה פרק אחד או חצי פרק, אשרי להם ואשרי חלקם.

גם ניתן להשיג בעזהשי"ת

"קונטרס פסקי הלכות"

מסימן רנ"א - עד סימן ש"א

~ ש"כ פרקים ~

מפרי ניה תשע"א עד פרי יהוי תשע"ה לפ"ק

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' וישב תש"פ

סימן ש"ו סעיף א' (שיעור א')

[שנה מ"ו – שיעור ט']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

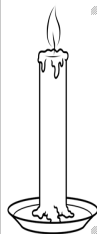
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

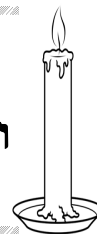
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף א' [שיעור א'] / פרישת וישב - שנת תש"פ לפ"ק

ולתעדן, והכל לפי הענין, והכי הלכתא.

ד] ועכ"פ באופנים דאסור כנ"ל, מסתבר (וכ"מ במשנ"ב א', וש"ז ל"ט) דלא רק אם נכנס לתוך השדה, אלא גם אם עומד סמוך להשדה והגן, ומביט היטב לתוכו כאדם המביט לראות צרכי השדה, ג"כ אסור, כל שניכר לאחרים שהוא מביט כן. ומחשיך ב"תוך התחום" דמותר זהו אם ממתין באיזה מקום עד מוצאי שבת ואח"כ הולך לשם, אבל אם הולך ועומד סמוך ממש להשדה אסור.

ה] וכהיום לא מצוי אצלנו השאלה של עומד אצל שדה שצריך לחרוש ולזרוע, או לקצוץ פירותיו, אבל מצוי ענין זה כשאדם בונה בית ועובר שם בשבת, דאסור ליכנס שם בשבת ולראות אנה ואנה בצרכי בניית הבית, אף אם אינו אומר שום דבר. ולא עוד אלא אף אם הולך בחוץ אצל הבית, ועומד שם להביט בצרכי הבית, אסור, וזהו דוקא אם עומד ומביט שם יותר מאדם בעלמא שעומד ומביט שם בסקרנות לאיזה רגעים, דזה מותר, אפילו אם הוא עושה כן בכוונה לדעת איזה דבר לצורך בנין ותיקון. – ובאמת לפעמים קשה לדעת בדיוק השיעור בזה, אימתי הוי בכלל ניכר ואסור ואימתי אינו בכלל זה, מ"מ יש להזהר בזה ולהחמיר אם יש לחוש שהוא בגדר ניכר. – וכן כשרואה בשבת טבלא על בית שנכתב עליו שהבית עומד למכירה והוא חושב לקנותו, ועי"ז סובב את הבית מסביב לראות הטובה הוא אם רעה, אסור לעשות כן בשבת. אבל רק לעבור שם ואף לעמוד שם לזמן קצר מותר, דאינו ניכר שדעתו לקנותו. – וכן כשאדם עובר אצל חצר שלפני ביתו, ומביט שם, וחושב בדעתו איך ומה יעשה שיהי' הצמחים ועשבים יפים, ג"כ אסור, אם עומד ומביט שם יותר מאדם דעלמא שמביט כדי להתענג במראיתו או לסקרנות בעלמא.

ו] ולפעמים יש איסורים הנ"ל אף אם לא מוכחא מילתא מהאופן שהולך ועומד ומביט שם, וזהו אם עכ"פ מוכח כן ממה שמדבר שם עם חבירו או אשתו ובניו שעומדים שם עמו, וניכר מתוך דיבורו כי מה שמביט שם זהו כדי להחליט איך לבנותו ואיך לתקנו, גם זה בכלל מוכחא מילתא ואסור. ואע"ג שאינו אומר בהדיא שיבנה ויתקן כך וכך, [שזה בלא"ה אסור משום איסור של ודבר דבר], מ"מ אסור משום שעי"ז חל על הליכתו ועמידתו שם איסור של מצוא חפצין.

ז] איסורים הנ"ל הוא לא רק אם הולך ועומד אצל מקום שבונים "ביתו", אלא גם אם הוא ביתו של אחר, כל שניכר

א] סעיף א' – כתיב (ישעי' נ"ה י"ג) וְקָרַאתָ לְשֵׁבֶת עֲנָג... וְכַפַּרְתּוּ... מְמִצּוֹא חֶפְצֶיךָ וְגו', וזהו דתניא במס' עירובין (ל"ה:) "לא יהלך אדם בשבת לסוף שדהו לידע מה היא צריכה" [אחר השבת (רש"י)]. ופירושו דאע"ג דהרהור בעסקיו בשבת מותר, ורק לדבר בעסקיו אסור [כשמדבר מה שאסור לעשות בשבת] כמ"ש חז"ל (שבת ק"ג.) "דיבור אסור הרהור מותר", וכאן הלא אינו מדבר כלום רק הולך לשם ומביט, מ"מ אסור דזהו "וכבדתו ממצוא חפצין". ושונה מהרהור שאינו מדבר וגם אינו הולך להביט בעסקיו.

ב] אמנם אחז"ל (עירובין שם ל"ט.) דתנאי יש בזה אימתי אסור, והוא דדוקא אם "מוכחא מילתא" דזהו כוונתו כשהולך לשדהו, וכן הוא באופן הנ"ל וכמו שפרש"י "כי מאי בעי בשדהו אם לא לדעת מה היא צריכה למחר, ורחמנא אמר ממצוא חפצין", אבל אם לא מוכחא מילתא מותר, דנשאר כמו הרהור בעלמא, שמותר. ולביאור יותר מהו בכלל "מוכחא מילתא" ומה לא, יש להקדים:

הנה במתני' במס' שבת דף ק"ג. מבואר, והכי קי"ל ג"כ בסי' ש"ז סעיף ט' "מותר להחשיך לתלוש פירות ועשבים מגנתו". להחשיך פירושו שהולך בשבת וממתין באיזה מקום עד שיהי' חושך, ומוצאי שבת, ואז ילך או יעשה מה שרוצה לעשות. (ועי"ש דבסוף התחום אסור.) וכתבו התוספ' (שם ריש ע"ב) "וקשה דתניא לא יהלך אדם לתוך שדהו לידע מה צריכה". ותירוצם מבואר יותר בתוספ' הרא"ש, וז"ל, וי"ל דהתם מינכרא מילתא טפי, דהנכנס לתוך שדהו לפקח על צרכיה הוא נכנס, אבל במחשיך [איירי שאינו נכנס בתוך שדהו אלא חוץ ממנו, ולכן אין כל כך הוכחה שמחשיך להביא פירות, עכ"ל וכ"כ ברשב"א ור"ן, והובא במג"א (ש"ז י"ג)].

ג] אבל הריטב"א מחלק באופן אחר, ומקיל יותר מתוספ' וסייעתו הנ"ל, וז"ל, וי"ל דהתם במס' עירובין עומד בתוך שדהו שאין בה פירות, אלא שהשדה צריכה חרישה וזריעה, לכן מינכרא מילתא, ונראה שהוא מפקח בעסקיו, אבל בגנה ופרדס לא מינכרא מילתא דאזיל לפקח [איך וכמה פירות יתלוש משם], אלא אפשר שאינו אלא לראות ולהתעדן שם, עכ"ל. והנה מסתבר הקולא שעולה מדברי הריטב"א, וצ"ל דתוספ' וסייעתו האוסרים גם בגן כשהוא עומד בתוכו זה איירי כשמביט בתוך הגן באופן שהרואה אותו עושה כן נוטה יותר לומר שהוא מביט לצורך מלאכתו מאם הוא שם רק "לראות

שעומד שם כדי לדעת וללמוד קצת איך שהוא יבנה ויתקן את ביתו שבדעתו לבנות או לתקן לעצמו במקום אחר, ג"כ אסור. – לכן אם הולך הוא או אשתו לבקר בבית אחר ומביט על דברים שבביתם, כגון איך נעשה שם המטבח, או הרהיטים [פערניטשער], או איך נעשה שם המאור [לייטינג], או איך צבעו הבית, או איזה וואלפעפער הניחו שם, והכל כדי ללמוד איזה ידיעה שנוגע לו בתיקון ביתו, כל זה נכנס בכלל הלכה דלעיל, דאם יכול ההבטה להתפרש לפטטי מילי דעלמא או סקרנות דעלמא, מותר, אף אם באמת רוצה ללמוד איזה ידיעה כדי לעשותו כן בביתו, אבל אם ניכר קצת שהוא לצורך בניה ותיקון לעצמו, אסור.

ח] איסור זה הוא לא רק כשהולך מביתו למקום אחר להביט על דברים הנ"ל אלא גם אם הוא בביתו או חצירו וניכר מתוך אופן עמידתו והבטתו שחושב איך לתקן איזה דבר, כגון כותלו, או אף רק שלחן שבביתו, הכל נכלל בזה כמבואר מלשון שו"ע "חפציק אסורים, אפילו בדבר שאינו עושה שום מלאכה, כגון, שמעיין נכסיו לראות מה צריך למחר".

אמנם אף אם הוא ניכר אסור רק אם באמת הוא כן, שמביט לצורך מלאכה שיעשה בחול, אבל אם אינו לצורך מלאכה, אלא הוא נהנה לילך ולהביט שם, אף יותר מאדם דעלמא, מותר כי סוף סוף אינו מגיע לכלל "ממצוא חפציק", ועצם הליכה והבטה אינו אסור (וכ"כ במשנ"ב סי' ש"ז סס"ק מ').

ט] מכל זה יש ללמוד לענין להסתכל בחלון חנות שמוצגים שם מלבושים וחפצים, ומוצגים שם כדי שיסתכלו עליו העוברים ושבים, ויכנסו שם לקנותו. ומה דינו בשבת להביט עליו. הנה היות שאף בימות החול יש רבים מהעוברים ושבים שעומדים להסתכל אף שאין דעתם כלל לקנותו אלא לסקרנות

בעלמא, או לשם הנאה בעלמא, לכן אף בשבת מותר, ואפילו אם הוא עצמו מסתכל עליו בשביל שאם ימצא חן בעיני יקנהו למחר (וכ"כ בשולחן שלמה) כי אינו ניכר שמסתכל לשם קניה (וראיה מריטב"א הנ"ל). – וכ"ש דמי שבא על שבת לעיר שאינו מכיר חניות שבה, מותר לעבור ולטייל בשבת ברחובותיה כדי להתוודע המקומות של החניות, ומה הם מוכרים שם.

י] היתר הנ"ל להסתכל בחפצים שבחלון חנות זה דוקא אם מסתכל דרך הילוכו, או שעומד שם רק איזה רגעים, אבל אם עומד שם בשיעור אשר רק מי שסובר לקנותו מסתכל עליו כל כך, אסור. – ואף אם מסתכל רק זמן מועט מ"מ אם מדבר עם חברו בלשון שניכר שאולי יקנהו, כגון אם אומר לבתו מה דעתך על בגד זה, אסור. – באופנים דאסור לעיל, זהו דוקא אם באמת סובר דאולי יקנהו, כאן או בחנות אחר, אבל אם אין בדעתו לקנותו יכול להסתכל אף זמן רב, ואף לדבר ממנו (אם אינו מזכיר תיבת קניין), דשוב אינו בכלל ממצוא חפציק כמ"ש לעיל. – אולם אף באופנים הנ"ל דמותר, מ"מ אסור להסתכל על פתק שכתוב עליו מחיר הבגד והחפץ, אף אם ברור לו שלא יקנהו, כי יש בקריאתו איסור לעצמו כמו שיתבאר בסי' ש"ז (סעיף י"ג).

יא] עוד יש לדעת כי כל התירים דלעיל דמותר לילך ולהסתכל אם אינו ניכר שהוא בשביל איזה מלאכה או מסחר, ואפילו אם באמת מתכוין לזה, טעם ההיתר הוא כמ"ש לעיל דעי"ז הוי רק כמו הרהור בעלמא (וכ"כ מהח"ש ש"ז סוס"ק י"ג) אמנם אף הרהור לבד אע"ג שאין בו איסור מ"מ מצוה למנוע ממנו כמ"ש בשו"ע להלן סעיף ח' "הרהור בעסקיו, מותר, ומ"מ משום עונג שבת, מצוה שלא יחשוב בהם כלל ויהא בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה". ויתבאר שם בעזה"י.

העולה מהנ"ל:

לא מוכחא מילתא מותר, דאז הוי רק בהרהור לבד. – לכן מותר לילך בשבת דרך רחוק [בתוך התחום] כדי שבמוצאי שבת יהי יותר קרוב לשרדו לעשות שם מלאכתו.

ד] והאופן הנ"ל שאסור זהו אם הולך "בתוך שדהו", או קרוב ממש לשרדו, ומסתכל על שדהו, עד שניכר לאחר דכוונתו לדעת צרכי השדה

ה] ולפעמים קשה לדעת בדיוק אימתי הוי בכלל ניכר ואסור ואימתי לא ומותר מ"מ יש להזהר בזה ולהחמיר אם יש לחוש שהוא בכלל ניכר.

ו] כהיום לא מצוי אצלנו השאלה של עומד אצל שדה שצריך לחרוש ולזרוע, או לקצוץ פירותיו, אבל מצוי

א] כתיב (ישעי' נ"ח) וְקָרְאתָ לְשֵׁפֶת עֲנָנִים... וּבְפָתָתוּ... מִמְּצוֹא חֲפָצֶיךָ. וכתב הרמב"ם יש דברים שהן אסורין בשבת אע"פ שאינם דומין למלאכה, ואינם מביאין לידי מלאכה, ומפני מה נאסרו משום שנאמר וכבדתו... ממצוא חפצך, עב"ל.

ב] ולכן אחז"ל "לא יהלך אדם בשבת בשדהו לידע מה היא צריכה". כי אע"ג דהרהור בעסקיו בשבת מותר, ורק לדבר אסור [אם הם דברים שאסור לעשות בשבת] וכאן אינו מדבר רק הולך ומביט, מ"מ אסור מטעם "וכבדתו ממצוא חפצך". וזהו לילך ולהביט על עסקיו.

ג] אמנם אמרו חז"ל כי איסור זה הוא דוקא אם "מוכחא מילתא" דכוונתו הוא לדעת צרכי השדה, אבל אם

ענין זה כשאדם בונה בית ועובר שם בשבת, דאסור ליכנס שם בשבת ולראות אנה ואנה בצרכי בנית הבית, אף אם אינו אומר שום דבר.

ז ולא עוד אלא אף אם הולך בחוץ אצל הבית, ועומד שם להביט בצרכי הבית, אסור, וזהו דוקא אם עומד ומביט שם יותר מאדם בעלמא שעומד ומביט שם בסקרנות לאיזה רגעים, דזה מותר, אפילו אם הוא עושה כן בכוננה לדעת איזה דבר לצורך בנין ותיקון.

ח וכן כשרואה בשבת טבלא על בית שנכתב עליו שהבית עומד למכירה והוא חושב לקנותו, ועי"ז סובב את הבית מסביב לראות הטובה הוא אם רעה, אסור לעשות כן בשבת. אבל רק לעבור שם ואף לעמוד שם לזמן קצר מותר, דאינו ניכר שדעתו לקנותו.

ט וכן כשאדם עובר אצל הצר שלפני ביתו, ומביט שם, וחושב בדעתו איך ומה יעשה שיהי' הצמחים ועשבים יפים, ג"כ אסור, אם עומד ומביט שם יותר מאדם דעלמא שמביט כדי להתענג במראיתו או לסקרנות בעלמא.

י לפעמים יש איסורים הנ"ל אף אם לא מוכחא מילתא מהאופן שהולך ועומד ומביט שם, וזהו אם עכ"פ מוכח כן ממה שמדבר שם עם אשתו או בניו שעומדים שם עמו, וניכר מתוך דיבורו כי מה שמביט שם זהו כדי להחליט איך לבנותו גם זה בכלל מוכחא מילתא ואסור.

יא [וזהו אע"ג שאינו אומר בהדיא שיבנה ויתקן כך וכך, שזה בלא"ה אסור משום איסור של ודבר דבר, כמו שיתבאר בס' ש"ז].

יב איסורים הנ"ל הוא לא רק אם הולך ועומד אצל מקום שבונים "ביתו", אלא גם אם הוא ביתו של אחר, כל שניכר שעומד שם כדי לדעת וללמוד קצת איך שהוא יבנה ויתקן את ביתו שדעתו לבנות או לתקן לעצמו במקום אחר, ג"כ אסור.

יג ולכן אם הולך הוא או אשתו לבקר בבית אחר ומביט איך נעשה שם המטבח, או הרחיטים [פערניטשע"ר], או איך נעשה שם המאור [לייטינג], או איך צבעו הבית, או איזה וואלפעפע"ר הניחו שם, והכל כדי ללמוד איזה ידיעה שנוגע לו בתיקון ביתו, אסור מטעם הנ"ל.

יד אמנם אם יכול ההבטה שם להתפרש לפמופטי מילי דעלמא או סקרנות דעלמא, מותר, אף אם באמת רוצה ללמוד איזה ידיעה כדי לעשותו כן בביתו, ורק אם ניכר קצת שהוא לצורך בניה ותיקון לעצמו, אסור.

טו איסור זה הוא לא רק כשהולך מביתו למקום אחר להביט על דברים הנ"ל אלא גם אם הוא בביתו או חצירו וניכר מתוך אופן עמידתו והבטתו שחושב איך לתקן איזה דבר, כגון כותלו, או אף רק שלחן או כסא בביתו, הכל נכלל באיסור וכברתו ממצוא הפצ"ך הנ"ל.

טז כל הנ"ל אסור רק אם מה שהולך ומביט הוא באמת בשביל צורך מלאכה שיעשה בחול, אבל אם אינו לצורך מלאכה, אלא הוא נהנה לילך שם ולהביט שם, אף אם הוא מסתכל יותר מאדם דעלמא מותר, כי סוף סוף אינו מניע לכלל "ממצוא הפצ"ך", ועצם הליכה והבטה אינו אסור.

יז הלון של חנות שמוצגים שם מלבושים והפצ"ים, ומוצגים שם כדי שיסתכלו עליו העוברים ושבים, ויכנסו שם לקנותו. - הנה היות שאף בימות החול יש רבים מהעוברים ושבים שעומדים להסתכל אף שאין דעתם כלל לקנותו אלא לסקרנות בעלמא, או לשם הנאה בעלמא, לכן אף בשבת מותר, ואפילו אם הוא עצמו מסתכל עליו בשביל שאם ימצא חן בעיניו יקנהו למחר כי "אינו ניכר" שמסתכל לשם קניה.

יח מי שבא על שבת לעיר שאינו מכיר הניזויה, מותר לעבור ולטייל בשבת ברחובותיה כדי להתוודע המקומות של החניות, ומה הם מוכרים

יט היתר הנ"ל להסתכל בחלון חנות זה דוקא כשעומד שם איזה רגעים אבל אסור לעמוד שם בשיעור אשר רק מי שסובר לקנות מסתכל כ"כ.

כ אף אם מסתכל רק זמן מועט יש שאסור וזהו אם מדבר עם אחר בלשון שניכר שאולי יקנהו, כגון אם אומר לבתו מה דעתך על בגד זה.

כא באופנים הנ"ל דאסור, זהו דוקא אם באמת סובר דאולי יקנהו, כאן או בחנות אחר, אבל אם אין בדעתו לקנותו יכול להסתכל אף זמן רב.

כב בכל אופנים הנ"ל דמותר, מ"מ אסור להסתכל על פתק שכתוב עליו מחיר הבגד והחפ"ץ, אף אם ברור לו שלא יקנהו, כמו"ש בס' ש"ז.

כג כל היתרים דלעיל דמותר לילך ולהסתכל אם אינו ניכר שהוא בשביל איזה מלאכה או מסחר, ואפילו אם באמת מתכוין לזה, זהו מעיקר הדין מ"מ מצוה למנוע ממנו כמו שמצוה למנוע בשבת מכל הרחורים של עסקיו, ומסחרו כמו שיתבאר בסעיף ה'.

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בב"ל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' מקץ תש"פ

סימן ש"ו סעיף ד' (שיעור ב')

[שנה מ"ו – שיעור י']

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

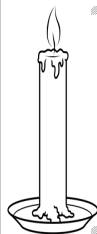
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

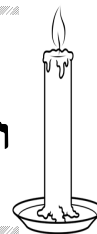
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ד' [שיעור ב'] / פרישת מקץ - שנת תש"פ לפ"ק

אותו היום, ואפילו אם לא בא בשבת ג"כ דינו הכי דמנכה לו כפי החשבון (משנ"ב סוף ס"ק י"ח) ואעפ"כ אכתי נחשב שכיר שבוע כדבר אחד ונחשב שכרו של שבת בהבלעה.

ד] מחבר שם, שכיר שבוע שכיר חדש שכיר שנה, מותר. – הנה באופנים הללו מזכיר תיבה מיוחדת, אשר הוא שם הכולל ימים רבים, כגון שבוע או חודש או שנה. ואין נזכר בשם הכולל הזה תיבת יום או ימים כלל. אמנם זה לאו דוקא, אלא אפילו אינו מזכיר שם הכולל כזה, אלא אומר ששכרו על "עשרה ימים" ג"כ מותר, כמבואר בשו"ע בסוף הסעיף. – [וכן על שלשה ימים או אף על שני ימים, ואין צריך רוב ימי החול נגד יום השבת, כמבואר במג"א סי' רמ"ה (ס"ג) ושועה"ר (רמ"ג י"א), אבל מהר"ם חלאווה (פסחים ג:) כתב שיהי ימי החול רוב נגד השבת, אבל מאחרונים לא נראה כן]. – וה"ה אם יאמר אני משכירך על "עשר שעות", והם מחולקים למשך כמה ימים, ושבת עמהם. והגם די"ל דלא מועיל משום דאין ההבלעה ניכר בלשונו, דיש שאדם עובד עשר שעות ביום בשבת עצמו, מ"מ יש לנקוט להקל גם בזה.

ה] ואם לא אמר תחילה תיבה ושם הכולל כולם ביחד, דהיינו שלא אמר שבוע, ואף לא אמר "עשרה ימים", אלא אמר אני שוכר אותך על יום ה' ו' ושבת. זה אסור, כי אין תיבה ושם שכולל הימים ביחד ולכן אינו נקרא הבלעה [ומה שבעצם משלם על הכל ביחד זה לא מספיק, אם תחילת ההסכם לא היה בהבלעה, כמו שיתבאר להלן]. ואע"ג דסברת הר"ן, דאין הבעה"ב יכול לחזור באמצע, יש גם בכהאי גוונא (כי אינו מפרט המזמן כברמ"א), לא מספיק בזה לבד, אלא צריך ג"כ שהלשון יהיה לשון של הבלעה.

ואם אומר תחילה שם הכולל כגון, שבוע, או חודש, או שלשה ימים ואח"כ חוזר ומזכיר תיבת "יום", ותיבת "שעה" כגון שאומר אני שוכר אותך על שבוע אחת, חמש שעות לכל יום ויום, כמו שאומרים על פי רוב כששוכרים אדם לאיזה עבודה, גם זה מותר, אע"ג שבזה מחלק את השבוע לימים ושעות, מ"מ מותר כדמוכח מסתימת דברי הברייתא ושו"ע דשכיר שבוע וחדש מותר אע"ג דעפ"י רוב חוזרים ואומרים לשון הנ"ל, אלא ודאי שלשון זה אינו מגרע את לשון הכולל שאמר תחילה (ונידון רמ"א שאני דמוכר התשלומים). – ולכן יש לומר דאפילו אם מזכיר אח"כ בהדיא את הימים בנפרד ג"כ מותר, דהיינו שאומר אני משכירך על שלשה ימים, והם יום ה' ו' ושבת, [או בהפסק ימים כגון על שלשה ימים והם יום ג' ה' ושבת], ג"כ מותר. – ואף אם משנה השעות מיום ליום, ואומר על יום ה' חמש שעות, ועל יום ו' ארבע שעות, ועל שבת שלוש שעות, ג"כ מותר, כל שאמר תחילה לשון הבלעה והיינו "אני שוכר אותך על שלשה ימים".

ו] וכל זה צריכין לפי מה שכתבנו לעיל דאם לא אמר תחילה תיבה ושם הכולל כולם ביחד, דהיינו שלא אמר חודש או שבוע, ואף לא אמר "עשרה ימים", או "שני ימים" אלא אמר אני שוכר אותך על יום ה' ו' ושבת. אסור, כי אין תיבה ושם שכולל הימים ביחד ולכן

א] סעיף ד' – במס' בבא מציעא דף נ"ח ע"א תניא, השוכר את הפועל לשמור את הפרה, לשמור את התינוק, לשמור את הזרעים, אין נותן לו שכר שבת [פי' אפילו אם עבד הפועל עבודתו הנ"ל, אשר מותרים לעשות בשבת (שועה"ר ח') מ"מ אין הבעל הבית רשאי לשלם לו], לפיכך אין אחריות שבת עליו [פי' שאין צריך הפועל לשמור הנ"ל בשבת]. היה שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע (ע"ש ברש"י פי' שבוע) נותן לו שכר שבת [פי' מחויב ליתן לו גם שכר על מה ששמר בשבת] לפיכך אחריות שבת עליו, עכ"ל הברייתא. וטעם ההיתר הוא משום דהוא שכר שבת בהבלעה, שנבלע בתוך שכר של ימי החול.

ב] וביאור יותר בהיר בהיתר של הבלעה נלמד מתוך דברי הר"ן (המובא בדרכ"מ ב') ומג"א (ס"ק ז') דההיתר מיוסד על מה דק"ל כי מי ששוכר פועל על כך וכך זמן, והתחיל במלאכה, ובא הבעל הבית המשכיר באמצע אותו זמן ואומר להפועל שחזור מהזמן שקבעו ביניהם, וישלם לו על מה שעבד כבר, ומעכשיו ולהלאה אינו רוצה להמשיך ולהשכירו, ק"ל דאין הבעל הבית יכול לעשות כן אלא צריך להניחו לגמור עבודתו ולשלם לו (עיין חו"מ סי' של"ג ומבואר יותר בטור שם). ולפ"ז אם שכר פועל על שבוע וכיוצ"ב נמצא שאכן יום השבת אינו יום נפרד משאר הימים לענין זה, אלא מקושר ובלוע בתוך ימי החול, שהרי מדינא אין הבעל הבית יכול להפריד בין ימים הללו.

ג] אולם המאמר מרדכי (ס"ק ח') ועיין בה"ל מקרי) נתקשה בטעם זה דהרי אע"ג דאין הבעל הבית יכול לחזור באמצע הזמן, אבל הפועל יכול לחזור בו, כמו שאחז"ל במס' בבא קמא דף קט"ז ע"ב "פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום, דכתיב (ויקרא כ"ה נ"ה) כי לי בני ישראל עבדים, ולא עבדים לעבדים". והכי ק"ל בחו"מ סי' של"ג סעיף ג', והשתא אם צריך להיתר של הבלעה תנאי של אינו יכול לחזור בו, הרי הפועל יכול לחזור ונמצא דאין כל הימים כזמן אחד, עכ"ד. ואכן קושייתו יותר קשה לפי פוסקים הסוברים דשכר שבת עיקר האיסור הוא על הפועל המקבל ולא על הבעל הבית שנותנו (ונפק"מ לחלכה כמ"ש להלן), והרי הפועל יכול לחזור בו כדלעיל. – ועכ"פ לדעת הר"ן וסייעתו הסוברים כביאור הנ"ל צ"ל דמ"מ היות שהבעל הבית אינו יכול לחזור בו, ואצלו הוא כזמן אחד עם שאר הימים, די בזה אע"ג שהפועל יכול לחזור בו. – ועוד יש לבאר דברי הר"ן הנ"ל עפ"י מה שכתב בשו"ת חתם סופר (חו"מ סי' קכ"ב) "נהי דמדינא יכול הפועל לחזור בו, מ"מ משנת חסידים לא הוה למשוי נפשה הדרנא, ושארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב" עכ"ל (וככ"כ בנמוקי יוסף ריש פ' השואל) ודי בזה לעניננו, שבשביל זה נחשבו כל הימים כאחד.

עוד יש להעיר כי גם מצד התחייבות הבעה"ב יש בזה רבותא דנחשב כל הימים כאחד, דהרי אף אם הוא שכיר שבוע או חודש, מ"מ דינא הוא שאם לא בא הפועל איזה יום אין הבעה"ב צריך לשלם לו בעד כל השבוע או כל החודש אלא מנכה לו משכרו כפי

קצת מן המלאכה, הצריך לזה, בערב שבת או במוצאי שבת, האם יש בזה היתר של הבלעה. נראה דדינו כך, דאם כפי סדר המלאכה אינו יכול לעשות כולו בשבת, וצריך לעשות חלק מן המלאכה בערב שבת או במוצאי שבת, ומובן מן המלאכה שקיבל עליו שגם זה שעושה בערב שבת או במוצאי שבת הוא חלק ממלאכתו שקיבל עליו, אז הוי כאילו שוכרו בהדיא גם לערב שבת או מוצאי שבת ויש בו היתר של הבלעה אף אם לא פירוש בהדיא כן, אבל אם לפי סדר המלאכה יכול לעשות כולו בשבת אלא משום חשש של שכר שבת עושה קצת מלאכה ערב שבת או מוצאי שבת או מפני נוחיות של הפועל עושה חלק מן המלאכה בערב שבת או מוצאי שבת, נראה דלא מועיל, דהרי לא התנה מתחילה כן, אלא כדי שיהיה בו היתר של הבלעה צריך הבעה"ב לעשות כדלעיל, שיתנה עמו מתחילה שיעבוד קצת בערב שבת או במוצאי שבת.

אלא דיש מקום לומר דיש להקל בזה אף אם לא התנה מתחילה כן, דהיות שסוף סוף במה שעשה בשבת לבד לא סגי למלאות התחייבותו שקיבל עליו אלא צריך לזה גם מה שעשה בערב שבת או מוצאי שבת לכן הוי בכלל הבלעה אם עשה חלקו בערב שבת או מוצאי שבת, אף אם לא פירוש לו הבעה"ב בהדיא בשעה ששוכרו שצריך לעשות קצת בערב שבת או מוצאי שבת, ואם היה רוצה היה יכול לעשות כולו בשבת. אמנם למעשה יש להחמיר בזה דאין לנו מקור מוסמך לומר כן, לכן יתנה עמו הבעה"ב כנ"ל ואז ודאי שהוא בכלל הבלעה.

ח רמ"א - "ואם שכרו לחדש, והתנה עמו לשלם לו [בעד ושועה"ר] כל יום כך וכך מקרי שכיר יום". הרמ"א מחדש דלא מועיל מה ש"שכרו לחדש" היות שדיבר ג"כ מהתשלומים ואז כאילו חילקו לכל יום בפני עצמו, לכן אינו בכלל הבלעה, ועיין הטעם במג"א ואחרונים. ואינו דומה למה שכתבנו לעיל דאם אמר ששכרו לחדש ויעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות, דמותר, דשם אינו מדבר מן התשלומים ולכן לא נחשב שחולקו לכל יום מפני עצמו משא"כ כאן. - לפי דברי הרמ"א ה"ה אם שכרו לחדש והתנה עמו לשלם לו בעד "כל שעה כך וכך" ג"כ מקרי שכיר שעה ואסור. - ועכ"פ הנוסח שיהיה מותר הוא, שיאמר גם התשלומים בהבלעה, ויאמר אני שוכר אותך לחודש [ותעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות] ואשלם לך סכום של כך וכך, ויאמר הסכום שמגיע לו על כל החודש ביחד, ולא הסכום של כל יום ויום או כל שעה ושעה. - ואם טעה הבעה"ב ואמר בלשון שאסור כנ"ל, אז יאמר "אני מבטל כל מה שאמרת" והיינו שאינו שוכרו כלל, ואח"כ יחזור ויאמר בלשון שמותר.

אינו נקרא הבלעה. וכן משמע מלשון הברייתא ושו"ע שאמרו "היה שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, מותר" ולא אמר רבותא גדולה מזה שאף אם לא אמר רק אני שוכר אותך על יום ה' ו' ושבת ג"כ מותר, וכן משמע עוד יותר מלשון התוספ' במס' שבת דף י"ט ע"א (ד"ה לא ישכיר), וברשב"א ור"ן שם (והובא בקיצור בשו"ע רמ"ה א') ובפרט בלשון הסמ"ג (ל"ת ס"ה) שכתב בתוך הדברים "אינו מדבר בשוכרו לימים [זוהו אסור] אלא לשבוע או לחדש" ע"ש. אמנם מכמה ספרי אחרונים (ועי' במשנ"ב כ"א) משמע דכל ששוכר אותו ביחד ובבת אחת על איזה ימים ושבת עמהם, או ששוכרו על שבת ועוד איזה שעות של ימות החול, מותר אף אם מפרט בדיבורו כל יום לעצמו ולא אמר תחילה איזה תיבה הכוללת את הימים ביחד (ויש לדחוק כן גם בראשונים הנ"ל) וכן נוהגים העולם בפשיטות להקל בזה בלי לומר תחילה תיבה הכוללת הימים ביחד.

ז אמנם לכו"ע אסור אם לא אמר לו תחילה כלל ששכרו על כמה ימים, לא בתיבה הכוללת הימים ביחד, ולא שמפרט את הימים ששוכרו, אלא אמר לו אני שוכר אותך היום [או בלשון, אני צריך לעבודתך היום, או תבוא אצלי היום], וכן למחר אמר לו כן, ואח"כ אמר לו כן גם בשבת, וזה אסור כי אינו הבלעה כלל. - ואף אם אמר לו אני שוכר אותך "לכל יום ויום" [או בשאר לשונות כעין זה הנ"ל] אסור כי אין אדם שוכר אדם לכל ימי חייו אלא כל יום הוא לעצמו, ולכן אין זה הבלעה, ומזה איירי הברייתא ושו"ע כאן, במה דאיתא שם, "השוכר את הפועל וכו' אינו נותן לו שכר שבת", וזהו אפילו אם לא אמר לו בהדיא שיבוא גם בשבת, אלא כל שבא בשבת אסור לשלם לו בעבורו. - וכן אם לו "אולי" אצטרך עבודתך כל השבוע או ביום פלוני ופלוני, ואח"כ קורא אותו בכל יום שרואה שצריך לו, ג"כ אסור, דהיות שמפני דיבור זה אין על הבעה"ב שום שיעבוד כלל לשוכרו על שני ימים, על שבת ועוד יום אחר, לכן אף אם לבסוף עבד אצלו כמה ימים אין בזה היתר של הבלעה (עיין מג"א ז' ושועה"ר ט'). - ויש לדעת כי בכל אופנים המובאים לעיל שאסור זהו אף אם משלם לו אחר השבת על כמה ימים, ועל כמה שעות, הכל ביחד, בהבלעה, בלי לפרט כלל את השבת, אלא עושה סך הכל מכל מה שחייב לו ג"כ אסור (כמ"ש בשועה"ר ט', ומשנ"ב י"ט), כי צריך הבלעה בין בשעת התשלומים ובין בשעה ששוכרו, וכאן לא היה לשון הבלעה בשעה ששוכרו.

ז השוכר פועל שכיין שולחנות נאות [הנקרא דעקארעט"ר, או פארטי-פלענער] לסעודת שמחה שיהיה בשבת, וכמובן שצריך לעבוד בשבת, וא"כ יש בזה איסור של שכר שבת, ומהו אם יעשה

העולה מהנ"ל:

א לכן אחז"ל דאם אומר להפועל שיהי' "שכיר שבוע, שכיר חדש, שכיר שנה" מותר לקבל שכר אף על שמירתו ששמר בשבת.

ב ומה שמותר הוא לא רק באופנים דלעיל שאינו מזכיר "יום" כלל אלא אף אם אומר שיהיה לו לפועל על "עשרה ימים" או אף רק על "שתי ימים" [ולכא רוב של ימות החול נגר

א חז"ל אסרו לקבל שכר על עבודה בשבת אפילו אם היה עבודה של היתר כגון לשמור תינוק או לשמור בית או ללמוד עם תינוק וכיוצ"ב.

ב אם מקבל השכר בהבלעה דהיינו ביחד עם יום חול מותר, לכן צריך לזהר בלשונו בשעה שבעה"ב מתנה עם הפועל וכן בשעה שמשלם לו אחר שבת כמו שיתבאר.

שבת ג"כ מותר, דכל שכולל שבת עם ימי החול הוי הבלעה ומותר.

ה] היתר של הבלעה, כגון של שכיר שבוע, הוא אע"ג שאם לא בא הפועל איזה יום אינו משלם לו בעד כל השבוע, אלא מנכה לו משכרו כפי אותו היום, ואפילו אם לא בא בשבת ג"כ מנכה לו כפי החשבון, מ"מ אכתי הוי שכיר שבוע בכלל הבלעה ומותר.

ו] אבל לומר לפועל אני שוכר אותך על יום ה' ו' ושבת. זה אסור, כי אין תיבה ושם שכולל הימים ביחד ולכן אינו נקרא הבלעה.

ז] אם אומר תחילה שם הכולל כגון, שבוע, או חדש, או שני ימים אז אע"ג שאח"כ חוזר ומזכיר תיבת "יום", ותיבת "שעה", כגון שאומר אני שוכר אותך על שבוע אחת, המש שעות לכל יום ויום, כמו שאומרים על פי רוב בשמשכירים אדם לאיזה עבודה, מותר.

ח] ואפילו אם מזכיר את השבת ג"כ מותר באופן זה דהיינו שאומר אני משכירך על שלשה ימים, והם יום ה' ו' ושבת. - ואף אם משנה השעות מיום ליום, ואומר על יום ה' חמש שעות, ועל יום ו' ארבע שעות, ועל שבת שלש שעות, ג"כ מותר, כל שאמר תחילה לשון הבלעה.

ט] ויש אומרים שאין צריך לומר כלל מתחילה תיבה הכולל כמה ימים אלא די לזה אם אומר אני שוכר אותך על יום ה' ו' ושבת [או שאומר תבוא אלי ביום ה' ו' ושבת, וכיצא בו לשונות כאלו], דכל ששוכר אותו ביחד ובבת אחת על איזה ימים ושבת עמהם, או על איזה שעות של ימות החול ושבת עמהם, מותר, אף אם מפרט בדיבורו כל יום לעצמו ולא אמר תחילה איזה תיבה הכולל הימים ביחד, וכן נוהגים העולם.

י] אמנם לכו"ע אסור אם לא אמר לו תחילה כלל ששכרו על כמה ימים, לא בתיבה הכולל הימים ביחד, ולא שמפרט את הימים ששוכרו, אלא אמר לו אני שוכר אותך היום [או בלשון, אני צריך לעבודתך היום, או תבוא אצלי היום], וכן למחר אמר לו כן, ואח"כ אמר לו כן גם בשבת, כי אין זה הבלעה כלל.

יא] ואף אם אמר לו אני שוכר אותך "לכל יום ויום" [או בשאר לשונות נעין זה הנ"ל] אסור, כי אין אדם שוכר אדם לכל ימי חייו, אלא כל יום הוא לעצמו, ולכן אין זה הבלעה. - אפילו אם לא אמר לו בהדיא שיבוא גם בשבת, אלא כל שבא בשבת אסור לשלם לו בעבורו.

יב] וכן אם לו "אולי" אצטרך עבודתך כל השבוע או ביום פלוני ופלוני, ואח"כ קורא אותו בכל יום שרואה שצריך לו, ג"כ אסור, דהיות שמפני דיבור זה אין על הבעה"ב שום שיעבוד כלל לשוכרו על שני ימים, על שבת ועוד יום אחר, לכן אף אם לבסוף עבד אצלו כמה ימים אין בזה היתר של

הבלעה.

יג] ויש לדעת כי בכל אופנים המובאים לעיל שאסור זהו אף אם משלם לו אחר השבת על כמה ימים, ועל כמה שעות, הכל ביחד, בהבלעה, בלי לפרט כלל את השבת, אלא עושה סך הכל מכל מה שחייב לו, ג"כ אסור, כי צריך הבלעה בין בשעת התשלומים ובין בשעה ששוכרו, וכאן לא היה לשון הבלעה בשעה ששוכרו.

יד] השוכר פועל שיכין שולחנות נאות [הנקרא העקארעיט"ר, או פארטי-פלענער] לסעודת שמחה שיהיה בשבת, וכמוכן שצריך לעבוד בשבת, וא"כ יש בזה איסור של שכר שבת, יש שמותר שיעשה קצת מן המלאכה, הצריך לזה, בערב שבת או במוצאי שבת, ויש שלא מועיל, כמו שיתבאר.

טו] אם כפי סדר המלאכה אינו יכול לעשות כולו בשבת, וצריך לעשות חלק מן המלאכה בערב שבת או במוצאי שבת, ומובן מן המלאכה שקיבל עליו שגם זה שעושה בערב שבת או במוצאי שבת הוא חלק ממלאכתו שקיבל עליו, אז הוי כאילו שוכרו בהדיא גם לערב שבת או מוצאי שבת ויש בו היתר של הבלעה אף אם לא פירוש בהדיא כן.

טז] אבל אם לפי סדר המלאכה יכול לעשות כולו בשבת אלא משום חשש של שכר שבת עושה קצת מלאכה ערב שבת ומוצאי שבת, או מפני נוחיות של הפועל עושה חלק מן המלאכה בערב שבת או מוצאי שבת, זה לא מועיל, דהרי לא התנה מתחילה כן, אלא כדי שיהיה בו היתר של הבלעה צריך הבעה"ב לעשות כדלעיל שיתנה עמו מתחילה שיעבוד קצת בערב שבת או במוצאי שבת.

יז] כתב הרמ"א "אם שכרו לחדש, והתנה עמו לשלם לו בעד כל יום כך וכך [או בעד כל שעה כך וכך] מקרי שכיר יום". והיינו דלא מועיל מה ש"שכרו לחדש" היות דדיבר ג"כ מהתשלומים ואז כאילו חילקו לכל יום בפני עצמו, ולכן אינו בכלל הבלעה, [וביאר המפרשים הטעם לזה].

יח] ואינו דומה למה שכתוב לעיל דאם אמר ששכרו לחדש, ויעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות, דמותר דשם אינו מדבר מן התשלומים ולכן לא נחשב שחולקו לכל יום מפני עצמו משא"כ כאן.

יט] לכן הנוסח שיהיה מותר הוא, שיאמר גם התשלומים בהבלעה, ויאמר אני שוכר אותך לחודש [ותעבוד בכל יום ויום כך וכך שעות] ואשלם לך סכום של כך וכך, ויאמר הסכום שמגיע לו לכל החודש ביחד, ולא הסכום של כל יום ויום או כל שעה ושעה.

כ] אם טעה הבעה"ב ואמר בלשון שאסור כנ"ל, אז יאמר "אני מבטל כל מה שאמרת" והיינו שאינו שוכרו כלל, ואח"כ יחזור ויאמר בלשון שמותר.

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' ויגש תש"פ

סימן ש"ו סעיף ד' (שיעור ג')

[שנה מ"ו - שיעור י"א]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימעייל Email יפנה אל:

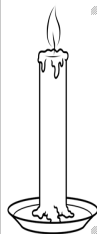
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

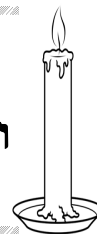
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ד' [שיעור ג'] / פרשת ויגש - שנת תש"פ לפ"ק

הדבר קשה איך הסוחר עובר על לפני עור, כיון שיודע שודאי יקבל השומר שכר שבת, ולכן ראוי שיתנה עם השומר שישמור גם ביום ערב שבת ובמוצאי שבת איזה שעות ואז הוי כשכר שבת בהבלעה, ושרי עכ"ל. וא"כ גם כאן היות שהמשכיר מביא השלחנות איזה שעות לפני שבת ולוקחו איזה שעות אחר שבת מותר.

ד] אולם הדמיון אינו עולה יפה, כי לא מצינו בחז"ל היתר של הבלעה אלא אם באמת מצרף לעבודה ושכר של יום השבת עוד יום שרגילין לשלם עבורו, ולכן ה"ה אם מצרף לשבת איזה שעות, ושומר גם באותו שעות, ומוסיף לשלם בשביל שעות הללו בהבלעה עם מה שמשלם בשביל שבת, ומשלמים על שניהם ביחד, מותר, וזהו הנידון של חיי אדם הנ"ל. אבל אם יצרף לשבת איזה שעה, ואינו מוסיף לשלם בעבורו, אין בו היתר זה כלל. וכן הוא המציאות כהיום, שאין המשכיר מבקש יותר על שלחנות וכסאות אם שוכרים אותו על שבת מאם שוכרים אותו לשמחה של לילה אחת בימות החול אף שמונח זמן יותר אצל השוכר וכ"ש שאינו מבקש במיוחד מפני איזה שעות של לפני שבת ואחר השבת, וכ"כ בספר מגילת ספר (סי' פ' אות ד') שאינו רואה היתר בזה.

ה] אמנם נראה שיש בזה היתר מרווח, דדוקא אם אין המשכיר צריך להטריח עצמו ולהביא הכלים לבית ישראל, אלא השוכר הולך אצלו ונוטלו, אז אסור השכרת כלים לשבת, אפילו אם מונח אצלו איזה שעות לפני ואחר שבת, אבל בשלחנות שהמשכיר צריך לעבוד ולטרוח להביאו אצלו וליקחו אח"כ ממנו, א"כ בודאי שהמחיר שמבקש מן השוכר, הוא לא רק בשביל השימוש שמשמש בו השוכר, אלא גם בשביל העבודה של להביאו אצלו וליקחו ממנו אח"כ, והשתא כששוכרו על שבת הרי המשכיר עובד ומביאו אצלו "לפני שבת" ולוקחו ממנו "אחר השבת", ועל זה בודאי מותר ליקח שכר, ואי משום שלוקח שכר גם על מה שהשוכר משמש בו ביום השבת, הרי זה הבלעה גמורה עם השכר שלפני שבת ואחר השבת, נמצא לא מה שמונח אצלו איזה שעות לפני ואחר השבת הוא יסוד ההיתר, שזה באמת לא מועיל כלום, אלא ההיתר הוא כנ"ל, ודו"ק.

ו] עוד שאלה חמורה של שכר שבת יש כשעושים שמחה בשבת, והוא, כיצד משלמים להמלצר [וועיטער]. הנה אם מתנה עם המלצר שצריך שיבוא גם לפני שבת להכין השלחן

א] סעיף ד' – מחבר השוכר את הפועל לשמור זרעים או דבר אחר [כגון תינוק וכיוצא] אינו נותן לו שכר שבת. היה שכיר חדש שכיר שבוע [או אף שכיר ב' ימים ביחד] נותן לו שכר שבת. – והוא איסור דרבנן. והנה היה מקום לומר כי חז"ל לא אסרו שכר שבת אלא אם השכר הוא בשביל אדם שעושה איזה דבר בשבת אפילו אם הוא מעשה של היתר, אבל על כלי וכיוצא בו מותר לקבל שכר שבת, דהיינו שמותר לאדם להשכיר כלי לפני שבת על יום השבת ולקבל עליו שכר לאחר שבת. וכמו שביארו היטב הגאון רבי חיים מבריסק ז"ל (הידושי הגר"ה שבת י"ט). ואלו דבריו "גדר איסור שכר שבת אינו דאסור להרויח ביום השבת, אלא הגדר הוא דאם עושה מלאכה, אף שהיא מלאכה מותרת, כמו שומר את הפרה ואת התינוק ואת הזרעים, מ"מ אם מקבל עליו שכר חל מדרבנן על אותו עבודה שם מלאכה אסורה, דהיינו שעבודת שמירה זו הוי כעושה מלאכה אסורה, ולכן בכלים ליכא איסור זה, כי אף אם נחשב כאילו הכלי עושה מלאכת איסור, מותר, כי אנן קי"ל דאין אנו חייבים על שביתת כלים" עכ"ד.

ב] אמנם אין זה להלכה דהגר"ח בא שם רק לפרש שיטת הרמב"ם והרי"ף אשר אולי סוברים כן, דמותר להשכיר כלים על שבת, אבל דעת התוספ' (שבת י"ט). ורא"ש ור"ן וכן נפסק בשו"ע סי' רמ"ו סעיף א' דיש איסור שכר שבת אף אם משכיר רק כליו, ולא רק בעבודת אדם כמ"ש השו"ע שם "להשכיר כליו, לא יטול שכר שבת אלא בהבלעה כגון שישכיר לו לחדש או לשבוע". ובדרך זה כתב המג"א (כאן ובריש סי' רמ"ו) כי "הוא הדין במשכיר חדר לחבירו, לדור בו בשבת, אסור" משום איסור שכר שבת [אלא שכזה יש הרבה פעמים היתר של הבלעה כמו שיתבאר שם]. - לפי זה טעם האיסור של שכר שבת אינו מטעם הנ"ל, אלא מטעם אחר, וכמ"ש רש"י (כתובות נ"ד). "גזרה משום מקח וממכר" (הובא בשו"ע"ר ומשנ"ב), וטעם זה איכא למימר גם בכלים.

ג] ודבר זה מצוי בינינו כי בעת שהשמחה במעונו מצוי שאדם עושה בשבת בביתו סעודה גדולה להרבה אורחים, ושוכר לצורך זה שלחנות וכסאות, שמביא המשכיר לפני שבת וחוזר ולוקחו אחר השבת, ואין כאן הבלעה, ולפי פשוטו יש בזה איסור גמור. – אמנם לכאורה יש להתירו מטעם שיתבאר, דז"ל המשנה ברורה (ס"ק כ"א) בשם חיי אדם מה שנוהגים הסוחרים לשכור יהודי בערב שבת לשמור העגלות מן הגנבה,

עסק אחד ממש עם הסעודה, דהיינו שאין בעל השמחה יכול לחזור מדבריו וצריך ליקח מלצר (וסכום המלצרים) על ידי הקעטערע"ר, וממילא הוי בהבלעה, ומותר, ודו"ק.

ח כתב הנודע ביהודה (מהד"ת כ"ו) "מה שבעל המקוה מקבל שכר מהטובלות בשבת [ואינו בהבלעה עם שכר טבילה של יום חול], האם יש בזה איסור של שכר שבת" -- ביאור שאלת הנוב"י הוא כך: דלכאורה במה שאדם משלם דמי מקוה יש בזה שכר שבת, כי משלם על מה שמשתמש בחפץ של בעל המקוה, דהיינו בחדר, בכור הטבילה, במים, של בעל המקוה, ודומה לשוכר כלי או דירה לשבת לבד דאסור כנ"ל. - והשיב הנוב"י "נראה לפענ"ד שאין למחות בידו מליטול שכרו שהרי שכר העצים [שצריכים כדי להסיק המים] ודאי מותר, דאטו מי שלוקח דבר מחבירו בשבת לא יפרע לו בחול, זה ודאי דמותר, וא"כ רשאי גם ליטול שכרו [על ההשתמשות במקוה] כי הוי הבלעה עם שכר העצים, וכל מקום שהלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג, וכך בזה המנהג פשוט שהטובלות בשבת נותנות לבעל המקוה שכרו" עכ"ל (וע"ש עוד טעם). וצריך ביאור רחב לפרש דבריו, ועכ"פ כן דעתו הגדולה, אבל בשו"ת מהר"ם שיק (סי' צ"ו) מבואר דסובר דהוי שכר שבת ממש ומותר רק על ידי הבלעה עם השתמשות בימות החול.

ט כהיום נוהגים ברוב מקוואות אנשים, שצריכים לשלם על ערב שבת כסכום שבשכילו יכול להשתמש בו גם בשבת, וצריך לשלם סכום זה אף אם לא ישתמש בו בשבת, וא"כ השכר שעולה בשביל שבת הוא בהבלעה, ואף עדיף מניה, ופשוט דמותר. ואולי עושים כן כדי שלא נצטרך לסמוך על היתר של נוב"י. [או אולי עושים כן רק כדי להרבת שכרם]. ועכ"פ אותם שלא טבלו ולא שילמו בערב שבת, וטובלים שם רק בשבת, אין יכולים לפטור עצמם מלשלם מטעם חשש שכר שבת, כי לפי הנוב"י מותר, ואי אפשר לעשות חומרא על חשבון של אחר, ולכן צריכים לשלם אחר השבת, אלא אם ידוע שבעל המקוה מותר על זה.

העולה מהנ"ל:

א כלי שלו [או דירה שלו] לאדם אחר לפני שבת, ויחזירנו אחר שבת, אסור, והיינו כי רק להשאילו בחנם מותר ולא בשכר, דגם בזה אמרו חז"ל איסור של "שכר שבת".

ב אמנם בין באדם ובין בכלי אמרו חז"ל היתר של "הבלעה" דהיינו שכבר מתחילה שוכר את האדם או הכלי על שני ימים ביחד כגון על יום הששי ושבת, מותר לשלם אחר השבת על שניהם ביחד. - ואף אם ביום החול שוכרו רק על איזה שעות די בזה להתירו באופן הנ"ל.

או אחר השבת לנקות המקום יש היתר של שכר שבת בהבלעה כמ"ש לעיל. - אמנם צריך שהעבודה שלפני שבת או שלאחריו יהיה עבודה שהדרך בימות החול לשלם עליו גם בנפרד, או עכ"פ רגילין לשלם עליו יותר מאם עובד רק בשעת הסעודה. אבל אם הוא עבודה זעירה שאין הדרך לשלם עליו, לא מועיל זה לעניננו, ואינו בכלל הבלעה. וכ"כ בשולחן שלמה (בסעיף ה' אות י"ג ב') על נידון אחר כעין זה. - וכ"ש שאם לא בא המלצר לפני שבת ולא אחר שבת, אסור להשכירו ולשלמו על מה שעובד בשבת דהוי שכר שבת, ולכן בכהאי גוונא יש ליקח מלצר נכרי, די"א שאין איסור שכר שבת אם הפועל הוא נכרי, אבל לא יקח ישראל, אף ישראל חלוני בעו"ה, כי מכשילו באיסור שכר שבת.

ז וכל זה אם אין קעטערע"ר להשמחה, כגון אם השמחה בבית, ובעלת הבית ומשפחתה מבשלים ואופים בעצמם, אבל אם יש קעטערע"ר להשמחה [בבית או באולם] יש עצה לכלל זה, דהנה מותר לשלם להקעטערע"ר שנותן את הסעודה, שהוא בשבת, ואין בו איסור של שכר שבת, כי הלא צריך הקעטערע"ר לעבוד הרבה בשביל זה לפני שבת, דהיינו לקנות ולבשל ולאפות, ולכן מותר לשלמו גם החלק שלוקח בשביל עבודתו בשבת, דהוי בהבלעה, ונחשב כולו כדבר אחד. והנה הקעטערע"ר מותר לשכור מלצר, אף ישראל, לצורך שבת, וזהו באופן שיתנה עם המלצר שאינו משלם לו אלא ביחד עם עבודת מלצר שיעבוד בשבילו באיזה שמחה אחרת בימות החול, וממילא הוי שכר שבת שלו בהבלעה ומותר. - והשתא בדרך זה מותר אף אם הבעל שמחה משלם דמי המלצר להקעטערע"ר [ואין לבעל השמחה עבודה אחרת בחול], והוא כשיעשנו בהבלעה עם מה שמשלם לו בעד עבודתו להכין את הסעודה, ואח"כ ישלם קעטערע"ר להמלצר. - לכן יש לזכור, שבעת שמסכם בעל השמחה עם הקעטערע"ר בעניני הסעודה וצרכיה, יסכמו ג"כ אם בעל השמחה רוצה מלצר, וכמה מהם, ויחליטו אז ביניהם שהוא

א אחז"ל כי השוכר אדם לשמור ביתו או תינוק בשבת אסור לשלם לו שכר בשביל השמירה ששומר בשבת ונקרא "שכר שבת".

ב וזהו אע"ג שהעבודה שעובד בשבת הוא עבודה המותרת, ובחנם אין בו שום איסור מ"מ בשכר אסרוה חז"ל "גזרה משום מקח וממכר".

ג ומצינו עוד יותר חידוש בזה שלא רק לשלם על עבודת אדם של שבת אסור אלא ה"ה אם אדם משכיר

ה] ודבר זה מצוי מאוד בינינו, כי בעת שהשמחה במעונו מצוי שאדם עושה בשבת בביתו סעודה גדולה להרבה אורחים, ושוכר בשביל זה שלחנות וכסאות. שמוציא המשכיר לפני שבת וחוזר ולוקחו אחר השבת, ואין כאן הבלעה, ולפי פשוטו יש בזה איסור גמור.

ו] לכאורה יש להתירו מפני שמגיע לביתו איזה שעות לפני שבת ונוטלים אותו איזה שעות אחר השבת. – אמנם כאן אין זה היתר כלל.

ז] כי היתר של הבלעה הוא רק אם באמת מצרף לעבודה ושכר של יום השבת עוד איזה שעות בחול שעובדים ומשלמים בעבורו, ומשלם על שניהם ביחד, והוי בהבלעה ומותר, אבל כאן בהשכרות השולחנות שאין המשכיר מבקש יותר לא בימות החול ולא בשבת מפני איזה שעות שמונה אצל השוכר מלפניו ולאחריו, אין כאן שום הבלעה להתירו, ולכן יש שאכן מחמירים בזה ומונעים עצמם מזה.

ח] אולם נראה שיש בזה היתר מרווח, דדוקא אם אין המשכיר צריך להטריח עצמו ולהביא הכלים לבית ישראל, אלא השוכר הולך אצלו ונוטלו, או אסור השכרת כלים לשבת, אפילו אם מונה אצלו איזה שעות לפני ואחר שבת.

ט] אבל בשלחנות שהמשכיר צריך לעבוד ולטרוח להביאו אצלו וליקחו אה"כ ממנו, והמחיר שמבקש מן השוכר, הוא לא רק בשביל מה שמשתמש בו השוכר, אלא גם בשביל העבודה של להביאו וליקחו, והשתא כששוכרו על שבת הרי המשכיר עובד ומביאו אצלו "לפני שבת" ולוקחו ממנו "אחר השבת", ועל זה בודאי מותר ליקח שכר, וזה מתיר גם השכר שלוקח בשביל מה שמשכירו השלחן, דהוי בהבלעה.

י] עוד שאלה המורה של שכר שבת יש כשעושים שמחה בשבת, והוא בענין המלצר [וועיטער]. ודינו כך, דאם מתנה עם המלצר שצריך שיבוא גם לפני שבת להכין השלחן או אחר השבת לנקות המקום יש היתר של שכר שבת בהבלעה כמ"ש לעיל.

יא] אמנם צריך שהעבודה שלפני שבת או שלאחריו יהיה עבודה שהדרך בימות החול לשלם עליו גם בנפרד, או עכ"פ רגילין לשלם עליו יותר מאם עובד רק

בשעת הסעודה. אבל אם הוא עבודה זעירה שאין הדרך לשלם עליו, לא מועיל זה לענינו, ואינו בכלל הבלעה.

יב] וכ"ש אם לא בא המלצר לפני שבת ולא אחר שבת, שאסור להשכירו ולשלמו על מה שעובד בשבת דהוי שכר שבת, ולכן בכהאי גוונא יש ליקח מלצר נכרי, די"א שאין איסור שכר שבת אם הפועל הוא נכרי, אבל לא יקח ישראל, אף ישראל חלוני בעו"ה.

יג] וכל זה אם אין קעטערע"ר להשמחה, כגון אם השמחה בבית, ובעלת הבית ומשפחתה מבשלים ואופים בעצמם, וצריכים רק מלצר.

יד] אבל אם יש קעטערע"ר להשמחה [בבית או באולם] יכולים ליקח גם מלצר, דהנה מותר לשלם להקעטערע"ר שנותן הסעודה בשבת ואין בו איסור של שכר שבת, כי הלא צריך לעבוד הרבה בשביל זה לפני שבת, דהיינו לקנות ולבשל ולאפות, ולכן מותר לשלמו גם החלק שלוקח בשביל עבודתו בשבת, דהוי בהבלעה, ונחשב כולו כדבר אחד, ואז יש עצה שיהיה שם מלצר ישראל, ולעשותו בהבלעה כמו שהארכנו בפנים.

טו] הנודע ביהודה הן איך מותר לשלם על טבילה במקוה בשבת אם אינו בהבלעה עם טבילה בימות החול, הלא משלמים על השתמשות במקוה של בעל המקוה, והוי כשכירות כלים, וביאור טעם להתירו וכתב כי כן הוא המנהג. ובמהר"ם שיק מבואר דלא סבירא ליה כן וצריך הבלעה.

טז] כהיום נוהגים ברוב מקואות אנשים, שצריכים לשלם על ערב שבת כסכום שבשבילו יכול להשתמש עם המקוה גם בשבת, וצריך לשלם סכום זה אף אם לא ישתמש בו בשבת ורק בער"ש, וא"כ השכר שעולה בשביל שבת הוא בהבלעה ואף עדיף מניה, ופשוט דמותר.

יז] ואולי עושים כן כדי שלא נצטרך לסמוך על היתר של גוב"י [או אולי עושים כן רק כדי להרבות שכרם]. ועכ"פ אותם שלא טבלו ולא שילמו בערב שבת, וטובלים באותו מקוה רק בשבת, אין יכולים לפטור עצמם מתשלומים מטעם חשש שכר שבת, כי לפי דברי הגוב"י וסיעתו אין בזה איסור, ואי אפשר לעשות חומרא על חשבון של אחר, ולכן צריכים לשלם אחר השבת, אלא אם ידוע שבעל המקוה מוותר על זה.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא
[עומדים כעת בהל' ברכת המזון - ריש סימן ק"ץ]

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' ויחי תש"פ

סימן ש"ו סעיף ה' (שיעור ד')

[שנה מ"ו – שיעור י"ב]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

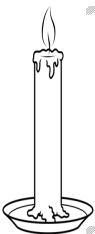
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

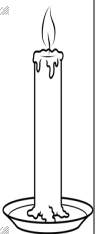
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [צייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ה' [שיעור ד'] / פרישת ויחי - שנת תש"פ לפ"ק

שמחה. [ה] אברכים הבאים לאיזה בית המדרש לתפלות שבת לחזק המנין. [ט] רופא יהודי לטפל עם חולה בשבת [בפמ"ג (מ"ז ד')] מבואר דדוקא אם היה בו איזה חשש של פיקוח נפש, דאז הוי בכלל מצוה, אבל בלא"ה הוי רק כגמילות חסד בעלמא שאינו בכלל מצוה לענינא. [י] להיות לעזר לזקן הצריך הרבה לכך.

[ג] במס' פסחים דף נ' ע"ב איתא "תנו רבנן ארבע פרוטות אין בהם סימן ברכה לעולם [ואחד מהם] שכר מתורגמנין" [ופרש"י מתורגמנין עומדים לפני החכם בשבתות ושומעין מפיו ומשמיעין לרבים] משום חשש שכר שבת. והנה לרבינו שמואל אתי שפיר (כמ"ש ב"י), דבאמת אין בו איסור אלא דמ"מ אין בו סימן ברכה, ולרבינו ברוך צ"ל דבאמת גם איסורא איכא אלא שחז"ל הוסיפו לומר כי גם אין רואין בו סימן ברכה והבינו כי עיי"ז יזהרו בו יותר. – ועכ"פ כן נקטו הפוסקים כי אף אם מקילין בשכר שבת במקום מצוה מ"מ כו"ע סוברים כי אין בו סימן ברכה וכמ"ש במג"א כאן וכדאיתא בהדיא בשו"ע בסי' תקפ"ה סעיף ה' "הנוטל שכר לתקוע שופר בראש השנה, או כדי להתפלל, או לתרגם בשבתות וימים טובים, אינו רואה מאותו שכר סימן ברכה" עכ"ל.

[ד] ויש על זה קושיא אלימתא דלפ"ז אף אם קי"ל כרבינו שמואל דבמצוה אין לחוש על שכר שבת, אבל היות שקבעו חז"ל דאין בו סימן ברכה א"כ מי שמ"מ נוטל שכר זה, וזהו מפני שסובר ליהנות ממנו, הרי לכאורה יש בו חשש שאינו מאמין בדברי חז"ל, ואיך יהי' הוא הבעל תפלה ובעל תוקע להוציא את הציבור. ויש לומר כי אינו רואה "סימן ברכה" פירושו דאם ירצה לעשות בו מסחר, כדי להרבות הקרן, לא יעלה בידו, כגון ששכרו של שבת הוא אלף זוז, והוא יקנה ממנו איזה דבר, כדי לחזור ולמוכרו בריות, בעד אלף ומאתים, על זה אמרו חז"ל שבממון זה לא ירויח כלום, ואף אם ירויח ממנו עכשיו יפסיד כנגדו במקום אחר, אבל ליהנות מן ממון זה רק כדי אלף זוז לבד, כגון לקנות בממון זה צרכיו וצרכי בני ביתו, לאכילה ושתייה ומלבושים וכל שאר צרכיו, שאינו כדי להרבות הקרן רק ליהנות ממנו כפי שהוא שוה עתה, על זה לא אמרו חז"ל כלום.

וראיה לדבר שבמס' פסחים שם אחז"ל עוד: תנו רבנן, ארבע פרוטות אין בהן סימן ברכה לעולם, שכר כותבין [ספרים תפילין ומזוזות], ושכר מתורגמנין, וכו' שכר כותבין מאי טעמא, אמר רבי יהושע בן לוי עשרים וארבע תעניות ישבו

[א] סעיף ה' – אסור לשכור חזנים להתפלל בשבת; ויש מי שמתיר. הגה: ואם שכרו לשנה או לחודש, לכ"ע שרי, עכ"ל. ונחלקו הראשונים מה דינו בדבר מצוה (כמובא במדרכי, כתובות סי' קפ"ט) דדעת רבינו ברוך דגם במצוה כגון "ששוכרים החזנים להתפלל בשבת אסור" ודעת רבינו שמואל "דאין איסור בכהאי גוונא, שנותנין לו שכר לקיים המצוה להתפלל". – היינו שנחלקו אם כשגזרו חכמים שלא ליטול שכר שבת, גזרו כן גם על דבר מצוה, או דבר מצוה שאני ולא גזרו עליו כלל (כ"כ בב"י). – והסברא לומר שלא גזרו במקום מצוה, אע"ג דבעלמא אסור לעבור על איסור דרבנן אף לצורך מצוה ורק על שבות דשבות מותר (כדאיתא בס"י ש"ז סעיף ה'), יש לומר דהכא שאני שהוא שבות קל, כי מה דשכר שבת אסור זהו משום "גזרה משום מקח וממכר" (רש"י כתובות ס"ד), ומקח וממכר גופא ג"כ אינו אסור מן התורה רק מדרבנן "גזירה שמא יכתוב" (רש"י ביצה ל"ז. ורמב"ם פכ"ג הי"ב) א"כ שכר שבת הוא רק "גזירה לגזירה" (ב"י תקפ"ה) ולכן יש מקום לומר כי לדבר מצוה לא אסרו חז"ל (שו"ע"ר י"א).

[ב] ורבינו הטור בהל' תקיעת שופר בראש השנה סי' תקפ"ה מספר בזה איך היה דבר זה נוגע בזמניהם לענין תקיעת שופר וז"ל מנהג באשכנז שגדולי העיר מקדימין לתקוע שופר [להציבור], מה שאין כן בספרד שבורחים מן המצוה עד שצריכים לשכור אחד מן השוק לתקוע להם, ולא ידעתי מאין מצאו היתר זה, כי נ"ל שאסור כדתניא (כ"מ נ"ה) השוכר את הפועל לשמור הפרה והתינוק אין נותנין לו שכר שבת אלא ע"י הבלעה. ועל זה [על מנהג ספרד הנ"ל] נאמר (אבות פ"ד מ"ב) עבירה גוררת עבירה [עבירה של לברוח מן המצוה גוררת עבירה אחרת לעבור על איסור שכר שבת] עכ"ל. – אמנם כתב שם הב"י שבני ספרד סוברים כרבינו שמואל, שחולק על רבינו ברוך, ולכן לא חששו על שכר שבת. – וכן כתבו הפוסקים (שו"ע"ר ומשנ"ב ועוד) כאן כי אכן המנהג להקל בזה. – אלא דמשמע דאם בקל יכולים לעשותו בהבלעה יש לעשות כן לצאת ידי כל הפוסקים.

וכל זה נפקא מיניה לדינא למי שעובד בשכר להיות: [א] חזן ובעל תפלה נאה לתפלות שבת בכל שבת ויו"ט או בשבת שיש שמחה. [ב] בעל קורא. [ג] בעל תוקע. [ד] ללמוד תורה עם אחר [עם תינוק, בחור, בעה"ב]. [ה] לדרוש בסעודה של שמחה. [ו] משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לזמר בסעודה של

אנשי כנסת הגדולה על כותבי ספרים תפילין ומזוזות שלא יתעשרו, שאילמלי מתעשרין אין כותבין, עכ"ל הש"ס, והשתא אם נימא שפירושו שאף לא יהנו מן הקרן שמשלמים להם א"כ ממה מתפרנסים, הלא זה מלאכתם רוב היום, וגם מבואר משם כי לכן התפללו שלא יתעשרו כדי שיעסקו בכתיבה כדי להתפרנס ממנו, ועל כרחק שאכן מתפרנסים ממנו, רק שאינו מרויח יותר ע"י ממון זה. (ועיין ארחות חיים בס' תקפ"ה). - אמנם במקום אחר (בס' תס"ח) מצינו כי כמה פוסקים דפירושו "אינו מרויח ואינו באה לו תועלת, ואף אם בא לו איזה תועלת מפסיד הוא כנגדה במקום אחר" (מהרש"ל, ב"ה, ופר"ה, ושועה"ר, שם) - ולדעתם לכאורה גם כאן פירושו כן וצ"ע.

ה] מחבר, ויש מי שמתיר משום שהוא לדבר מצוה. - כתב הטורי זהב (תקפ"ה ס"ק ז) וקשה על רבינו שמואל שמתיר שכר שבת במקום מצוה, דהרי מקור ההלכה של איסור שכר שבת (ב"מ דף נ"ה). איירי בשוכר את הפועל לשמור את הפרה, את התינוק, את הזרעים, ופרש"י לשמור פרה אדומה שלא תיפסל בעליית עול. ולשמור את התינוק שלא יטמאו שמשמשים בהם לפרה אדומה, ולשמור את הזרעים שצריכים לקרבן עומר. וצריך לומר דסבירא ליה לרבינו שמואל כן רק במצוה התלויה בשבת עצמו, ואין שייכה לימות החול, כגון תפלות שבת, וכן תקיעות שופר, וגם שכר התורגמן, מפני שהתורגמן תרגם דוקא בשבת עכ"ל הט"ז.

ו] לפ"ז יש דבר מצוה דאסור לכו"ע לקבל עליו שכר, ואף לרבינו שמואל ולדעת י"א בסעיף זה, והם דברים שרגילים לשכור אדם בשבילו אף בימות החול, ומעשרה דברים המנויים לעיל יש בכלל זה: [ד] ללמוד תורה עם אחר. [ה] לדרוש בסעודה של שמחה. [ו] להיות משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לנגן ולזמר בסעודה של שמחה. [ט] רופא שטיפל עם חולי יהודי בשבת. [י] להיות לעזר לזקן או חולה. ולדעת הט"ז בכל אלו צריכים לכו"ע לעשותו בהבלעה.

והטעם לחלק בין מצוה למצוה כמו שכתב הט"ז, י"ל מפני שמצוה שיש דוקא בשבת, קשה לעשותו בהבלעה עם ימות החול, לכן לא החמירו בהו חז"ל, משא"כ מצוה שיש גם בחול. והטעם בין ע"כ רב ז"ל בשו"ת דובב מישרים (ח"ג סי' צ"ד) כתב ביאור אחר ויפה וז"ל בקיצור, נראה לי בהסבר הדבר להיות דשכר שבת אסור משום גזירת מקח וממכר, ומקח וממכר אסור משום שמא ישכח ואתי לכתוב, ולכן אם היא מצוה התלויה בשבת אין לחוש שאם נוטל שכר עליה שמא

ישכח ויבוא לידי חילול שבת, כי מן המצוה עצמו שהוא עוסק בו יזכור שהוא שבת [והביא מקומות אחרים שמצינו כעין סברא זו] משא"כ במצות שאין לו שייכות לשבת ואין לו מה להזכירו, ודו"ק עכ"ד.

ז] אמנם לא כו"ע סוברים כהט"ז, דיש מתרצים קושית הט"ז באופן אחר, ולדבריהם בכל מצוה מותר שכר שבת. דיש לומר דרבינו שמואל סובר כרבינו חננאל שחולק על רש"י וסובר כי הסוגיא שם לא איירי בשמירת פרה ותינוק וזרעים של הקדש ומצוה אלא בעניני חול ע"ש ומובא בכל הראשונים שם [רמב"ן רשב"א ריטב"א ור"ן], ועיין שם למה לא ניחא ליה לר"ח לפרשו כרש"י, ולפי מה שמבואר כאן אתי שפיר טפי, דאיכא למימר דרש"י סובר כרבינו ברוך דיש איסור שכר שבת גם במצוה. ורבינו חננאל סובר כרבינו שמואל דליכא איסור שכר שבת במצוה, ולכן צריך לאוקמיה בעניני חול.

ח] ולהלכה דינו כך, [א] לכתחלה יש ליהזר על איסור שכר שבת גם במצוה לחוש לדעת רבינו ברוך ודעה א' בשו"ע, ולעשותו דוקא בהבלעה [וכ"ש לפי שאחז"ל דאף אם מותר מ"מ אין בו סימן ברכה]. [ב] ואם אי אפשר יש להתירו בדבר מצוה כדעת רבינו שמואל ודעה ב' בשו"ע. - אבל רק במצוה שיש לו שייכות מיוחדת לשבת לחוש לדעת הט"ז הנ"ל אבל בשאר דבר מצוה שאין לו שייכות מיוחדת לשבת יש להחמיר לכתחלה לעשותו דוקא בהבלעה, כדי לחוש לדעת ט"ז הנ"ל. - [ג] ואם גם אלו קשה לעשותו בהבלעה, יש להקל בכל מילי דמצוה, ולומר כי לרבינו שמואל בכלם מותר.

ט] כתבו הפוסקים עצה להנצל מאיסור שכר שבת לגמרי, וגם אין בו חשש של אין בו סימן ברכה. וזהו על ידי שיאמר הבעה"ב למי שיעשה לו עבודה בשבת, שלא יהי מחויב לשלם לו שכר על עבודתו אלא שאם ירצה יתן לו במתנה, ואז אין בו שום איסור של שכר שבת (שע"ת ופמ"ג ומשנ"ב), ואין זה ערמה כי עי"ז באמת אין הפועל יכול לתובעו בדין על התשלומים וממילא הוא מתנה בעלמא. - ואם לא אמר לו לפני העבודה שאינו מחויב ליתן לו, אבל גם לא אמר לו שישלמו, האם מותר ליתן לו אחר השבת ולומר לו שהוא מתנה. בזה דינו כך, דאם בחול מוכן לכל שהמבקש עבודה זו ישלם לו בעדו, א"כ מחויב מדינא לשלם לו וממילא לא מהני מה שאומר לו אחר השבת שהוא רק מתנה, אבל אם לפעמים אין משלמים על עבודה זו, כגון שומרת טף לשכן, או להתפלל ולנגן בשמחת חבירו, או בעל קורא, ובעל תוקע, ולדרוש בסעודה, יש שמותר, וגם באלו הכל לפי הענין לפי כלל הנ"ל.

העולה מהג"ל:

זו, ויקנה ממנו איזה דבר כדי להזור ולמוכרו בריוח, בעד אלף ומאתים, על זה אמרו חז"ל שבממון זה לא ירויה כלום, ואף אם ירויה ממנו עכשיו יפסיד כנגדו במקום אחר.

י אבל ליהנות מן ממון זה רק כדי אלף זוז לבד, כגון לקנות בממון זה צרכיו וצרכי בני ביתו, לאכילה ושתייה ומלבושים וכל שאר צרכיו, שאינו כדי להרבות הקרן רק ליהנות ממנו כפי שהוא שוה עתה, על זה לא אמרו חז"ל כלום.

יא ועכ"פ להלכה קי"ל דמותר ליקח שכר שבת במצוה, אמנם מחדש הט"ז כי זהו "רק במצוה התלויה בשבת עצמו, ואין שייכה לימות החול, כגון התפללות של שבת, וכן תקיעות שופר", אבל שאר מצות שיש ששוכרים אדם בשבילו גם בימות החול לא התירו בו חז"ל שכר שבת.

יב לפ"ז מעשרה דברים המנויים לעיל יש שאסור בו שכר שבת כגון: [ד] ללמוד תורה עם אחר. [ה] לדרוש בסעודה של שמחה. [ו] להיות משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לנגן בסעודה של שמחה. [ט] רופא שמטפל עם חולי [י] להיות עוזר לזקן.

יג לכן לבתחלה אם אפשר בקל לסדר את אלו בהבלעה יש להחמיר, ואם לא יש להקל אף באלו, כי יש חולקים על ט"ז ומתירים בכל מצוה.

יד כת' הפוסקים עצה להנצל מאיסור שכר שבת לגמרי, וגם לא יהיה בו חשש של אין בו סימן ברכה. וזהו על ידי שיאמר הבעה"ב למי שיעשה לו עבודה בשבת, שלא יהי מחויב לשלם לו שכר על עבודתו אלא שאם ירצה יתן לו במתנה, ואז אין בו שום איסור של שכר שבת.

טו ואם לא אמר לו לפני העבודה שאינו מחויב ליתן לו, אבל גם לא אמר לו שישלמו, דינו כך, דאם בחול מובן לכל שהמבקש עבודה זו ישלם לו בעדו, א"כ מחויב מדינא לשלמו וממילא לא מהני מה שאומר לו אח"כ שהוא רק מתנה, אבל אם לפעמים אין משלמים על עבודה זו, כגון שומרת טף לשכן, או להתפלל ולנגן בשמחת חבירו, או בעל קורא, ובעל תוקע, ולדרוש בסעודה, יש שמותר, והכל לפי הענין לפי כלל הנ"ל.

א למדנו לעיל שאחז"ל כי השוכר אדם לשמור ביתו או תינוק בשבת אסור לשלם לו שכר בשבילו, ונקרא "שכר שבת".

ב וזהו אע"ג שהעבודה היא עבודה המותרת בשבת, ובחנם אין בו שום איסור, מ"מ בשכר אסרוה חז"ל, "גזרה משום מוקח וממכר".

ג ובעבודה של מצוה, דעת רבינו ברוך הג"כ אסור, לכן "אסור לשכור חזן להתפלל בשבת" כי איסורי דרבנן אסור אף במקום מצוה.

ד ודעת רבינו שמואל דמותר, דהיות ששכר שבת הוא גזירה לגזירה, דאסור משום גזירת מוקח וממכר, ומוקח וממכר אסור רק משום גזירה שמא יכתוב, לכן הוי שכר שבת קצת איסור קל, ומותר במקום מצוה. - והכי הלכתא, אמנם אם יבול בקל לעשותו בהבלעה יעשנו דוקא כן.

ה וכל זה נפקא מיניה לדינא לכמה דברים, כגון: [א] חזן ובעל תפלה נאה לתפללות שבת בכל שבת ויו"ט, או בשבת שיש שמחה. [ב] בעל קורא. [ג] בעל תוקע. [ד] ללמוד תורה עם אחר (עם תינוק, בחור, בעה"ב). [ה] לדרוש בסעודה של שמחה.

ו וכן [ו] משגיח על כשרות הסעודה. [ז] לומר בסעודה של שמחה. [ח] אברכים הבאים לאיזה בית מדרש לתפללות שבת לחזק המנין. [ט] רופא שטיפל בשבת עם חולי שיש בו איזה חשש סכנה. [י] להיות לעוזר לזקן הצריך הרבה לכך.

ז אף דקי"ל דלצורך מצוה לא גזרו איסור של שכר שבת מ"מ אחז"ל כי בממון זה "אין בהם סימן ברכה", וכ"כ בשו"ע בס"י תקפ"ה "הנוטל שכר לתקוע שופר בראש השנה, או כדי להתפלל בשבתות וימים טובים, אינו רואה מאותו שכר סימן ברכה". - כי מ"מ יש בזה זלוזל לשבת.

ח ופי' של "אין בהם סימן ברכה" י"א שהוא כפשוטו, שלא יהיה לו הנאה מממון זה, ואף אם יהיה לו הנאה עכשיו יפסיד כנגדו במקום אחר.

ט וי"א דפירושו דאם ירצה לעשות בו מסחר כדי להרבות הקרן לא יעלה בידו, כגון ששכרו הוא אלף

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא
[עומדים כעת בהל' ברכת המזון - סימן ק"ץ סעיף ד']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' שמות תש"פ

סימן ש"ו סעיף ו' (שיעור ה')

[שנה מ"ו - שיעור י"ג]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

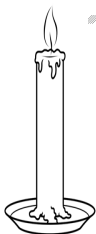
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

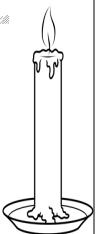
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ז סעיף ו' [שיעור ה'] / פרשת שמות - שנת תש"פ לפ"ק

ולתוספ' משום "ממצוא חפצך", ולהרמב"ם (פכ"ג הי"ח) משום "גזירה שמא יכתוב" (וכ"כ שו"ע"ר י"ג).

ג] ואיסור הנ"ל הוא: [א] אע"פ שאינו מזכיר כלל כמה נשאר חייב לפועלים רק אומר כמה עלה לו כל בניית הבית. [ב] ואסור אף אם אינו חושב ב' מספרים כמה עולים ביחד, אלא אומר מספר אחד כגון "כך וכך הוצאתי על דבר פלוני" (ש"ם ושו"ע ש"ם). ג] ואסור גם אם אינו מברר כלום, ואינו מחדש כלום, כשאומר חשבון זה, רק אומר המציאות כי כך וכך עלה לו דבר זה. - מהנ"ל עולה כי אסור לומר כמה שילם בעד ביתו, כל זמן שעדיין יש עליו מארגיט"ש. - וכן אסור לומר כמה שילם בעד בגד, אם שילם לחנות עם קרעדי"ט קאר"ד, אפילו אם החנות כבר קיבל הממון, כל זמן שהקונה לא שלח הממון להקרעדי"ט קאר"ד קאמפ'.

ד] מה דמותר לספר כמה שילם בעד הדבר, אם כבר שילם הכל, זהו רק אם אינו נפקא מיניה להשומע, אבל אם יודע שהשומע רוצה לדעת כמה שילם כי בדעתו לבנות בית או לקנות דבר זה, אסור, כי יש בחשבון זה נפק"מ לעתיד, ואם לא בשבילו, מ"מ נפק"מ בשביל השומע, כן מבואר ברש"י שם והובא בט"ז (ש"ז ס"ו) ובפוסקים.

ה] ולענין לדבר מן החשבון שעומד הסטא"ק מארקע"ט, או איזה סטא"ק מיוחד, הנה אם אומרו כמו סיפור חדשות [נייע"ס] בעלמא, לומר כיצד עומד ה'אקאנעמ"י [מצב הכלכלי] במדינתנו, מותר. - אבל אם מדבר ממנו בשביל להשמיע או לשמוע האם כדאי, לו או להשומע, לקנות [אחר שבת] עוד סטא"ק"ס, או למכור סטא"ק"ס שיש להם, אסור להזכיר כלל חשבון שעומד המארקע"ט, אע"ג שאינו מזכיר כלל שרוצה לקנות או למכור, אלא הזכרת החשבון לבד, אסור. - וגם אם מדבר ממנו כמו חדשות בעלמא [ואין בדעתו עתה לקנות עוד או למכור], יש שאסור וזהו אם קנה סטא"ק"ס ועדיין לא שילם בעד כולו, כי אז דומה אל מה שאסרו חז"ל הנ"ל לומר החשבון שהוציא על בנין בית ועדיין לא שילם לכל הפועלים.

ו] כל זה הוא ממה שמבואר בסי' ש"ז סעיף ו', ומעתה נלך אל מש"כ בשו"ע כאן, ומקורו במס' שבת דף ק"ג ע"א "רב חסדא ורב המנונא אמרי תרוייהו חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת, דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר, חפציך אסורים חפצי שמים מותרין". ולכן מותר לחשב חשבונות של ממון צדקה, שמחלקים לעניים, או ממון שצריכים לבנין בית הכנסת,

א] סעיף ו', מחבר חשבונות של מצוה מותר. - להבין סעיף זה יש להקדים כי מותר לומר בשבת, בניית בית, או קניית בית, קא"ר, בגד, ואף שאסור לבנות בית בשבת, ואף אסור לקנות שום דבר בשבת, מ"מ מותר לדבר ממנו בשבת. - אבל זה דוקא אם אומר מה שעשה כבר, אבל אסור לומר שיעשה כן, אף שאומר שיעשה כן למחר ביום חול, אסור, כגון שאומר אבנה בית, אקנה בית או קא"ר ובגד, כל זה אסור, דהיות שאסור לעשות כן בשבת [לבנות בית אסור מן התורה, ולקנות בית אסור מדרבנן], אסור לומר שיעשה כן, כמ"ש בסי' ש"ז סעיף ח' כי "דבר שאסור לעשותו היום בשבת, אפילו אין בו אלא איסור דרבנן, אסור לומר שיעשה כן למחר" ונלמד מקרא שכתוב בספר ישעי' (ישעי' נ"ה י"ג) וְקָרַאתָ לְשַׁבָּת עֲנֵג... וְכִבַּדְתָּ... מִמִּצְוֹת חֻפְצֶיךָ, וְנִדְבַר דְבָר, וקבלו חז"ל (שבת ק"ג ב' ושו"ע ש"ם א') שפירושו "שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול, הלכך אסור לומר, דבר פלוני אעשה למחר, או סחורה פלונית אקנה למחר", וגם קבלו חז"ל כמ"ש לעיל שזהו דוקא לומר מה שעתיד לעשות, אבל מותר לומר מה שכבר עשה. - ויש גם סברא בזה, כי על מה שעתיד לעשות שייך לומר "שאסור לעשותו בשבת" ולכן אסור אף לומר שיעשו בחול, אבל על מה שעשה כבר, לא שייך "שאסור לעשותו בשבת" כי עשייתו כבר חלף ועבר.

ב] ועכשיו נצעד הלאה, דלא רק שמותר לומר כי בנה בית או קנה בית או בגד, אלא אף מותר לומר כמה ממון שילם בעדו, ואף שממון הוא מוקצה, וגם עצם קניית דבר בשבת אסור, מ"מ מותר לומר בשבת כי עשה כן, והכל מטעם הנ"ל. אמנם אחז"ל דלא לעולם מותר אלא יש חילוק בדבר, כדתיא (שבת ק"ג.) "חשבונות שעתידין להיות ואף חשבונות שעברו אסור לחשבן בשבת, חשבונות של מה בכך מותר לחושבן בשבת" ופרש"י של מה בכך, שהיו לצורך אלא שעברו, כגון כך וכך הוצאתי בבנין זה, מותר". והקשה הגמרא דרישא וסיפא סתרון אהדדי, ומשני "הא דאסור זהו אם עדיין איכא שכר פועלים שלא פרע, והא דמותר זהו כשכבר פרע כל שכר הפועלים". והובא בשו"ע סי' ש"ז סעיף ו'. ופירושו, דאע"ג שאומר מה שהיה כבר, דהיינו שאומר כך וכך הוצאתי לבנות בית זה, ואמירה זו מותר, מ"מ עצם לחשב חשבונות, אסור, אם עדיין יש נפקא מיניה של החשבונות, דהיינו שעדיין לא פרע הכל הפועלים, או להקבלן [קאנטרעקטע"ר], או למי שמכר לו צרכי הבנין. - והטעם שאסור, לרש"י (ק"ג:) משום "ודבר דבר",

לו" (וכ"כ ערוך, שדך). וזהו גם מה דאיתא במס' קידושין דף י"ב: "רב מנגיד [החרים] על דמקדש בלא שידוכי" אלא צריך שיהיה "שידך תחלה" פי' "שמטרצית לישא אותו" (רמ"א אה"ע כ"ה ב.). והנה אסור לקדש [לארס] אשה בשבת כדתנן ביצה לו"ו. (ולחן בשו"ע של"ט ד') "לא מקדשין בשבת" [וטעמא מאי, גזירה שמא יכתוב] ופרש"י שמא יכתוב שטר אירוסין]. לכן קס"ד דה"ה דאסור לדבר מזה בשבת ולהשתדל על האיש או האשה שייסכימו להתקדש אחר שבת, קמ"ל דמותר, מפני שהוא דיבור של מצוה.

[ט] והנה בזמניהם עצם הסכמה לשדך לא היה מחייב אותם כלל, ורק הקידושין עצמו [שיתן הבעל שוה פרוטה להאשה לשם קידושין] זהו קידושין גמור ואי אפשר להתנתק ממנו אלא בגט. לכן לשדך לבד מותר בשבת, אבל בזמנינו דגם השידוך עצמו - דהיינו קשר השידוך מה שקורין וואר"ט, ע"י אמירת "מזל טוב" או "לחיים" - מקובל אצל העולם כהיום שזה מחייב עצמם להנשא, ואע"ג דיכולים להנתק ממנו בלא גט, ואיכא רק תרעומת או פעמים גם קנסא, [וכ"ש אם שניהם מסכימין להנתק אחד מן השני דיכולים לעשות כן], מ"מ אכתי עצם השידוך הוא התחייבות, א"כ שמא גם זה אסור בשבת, ורק לדבר מן השידוך, עד קשר השידוך [אמירת מזל טוב], מותר. - אמנם בספר פתח הדביר (אות י"ב - נדפס שנת תרמ"ו) כתב "מנהגינו פה אזמיר לגמור קשר השידוך בשבת, אלא די ש ליהזר שלא לקנות בקנין סידור כי אם תקיעת כף, וכן המנהג" עכ"ל, והובא בכף החיים (ס"ק נ"ו) וקצות השלחן (ק"ז בדה"ש י"ד). - ולמעשה במקום שנוהגין כן, ודאי דאין לערער עליו. אמנם אצלנו לא נשמע לעשות כן לגמור שידוך בשבת או יו"ט, ואולי משום שחוששים שיש חשש איסור בדבר, ושחז"ל התירו רק מה שאינו מחייב כלל, לכן אצלנו יש למנוע מזה. - אבל להציע שידוך בשבת, ואף פגישת ההורים עם בחור או בתולה, וגם פגישת הבחור עם הבתולה פשיטא דכל זה מותר, ואף מצוה גדולה יש בזה.

וישיבה, ולדבר כמה עולה לקנות או לעשות איזה דבר לצורך הנ"ל. ובלבד שלא יחליט בשבת עם בעל מלאכה שהוא יעשנו, וכן לא יחליט עם מוכר בית וחפצים, שיקנה ממנו. - וכן מותר לדבר עם מוכר ס"ת תפילין ומזוזות וציצית סוכה וד' מינים, כמה מחירו של זה וכמה של זה. אבל לא יבטיחו להמוכר שיקנה ממנו [דשמא דומה לשוכרו שכתב בשו"ע דאסור (ועיין סעיף ג')]. וכן מותר לדבר עם מלמד כמה דמי שכירו ללמוד עם בנו, דכל אלו הם בכלל חשבונות של מצוה דמותר [אבל אסור להחליט עמו שמשכירו].

[ז] ובמס' כתובות (ה' ע"ב) והובא במג"א איתא כי אף "מותר לחשוב מה שצריך לסעודת מצוה" [נישואין, בר מצוה, ברית, וכיוצא בן], כגון דמותר לחשב עם אשתו ובניו ועם המחותנים כמה אנשים יהיו על החתונה שיעשו, כדי שידעו מה לומר להקטערער, בשביל כמה אנשים יכין הסעודה. - ואף מותר לדבר מהו המחיר שצריך לשלם בעד כל אדם שיאכל שם, ובעד כולם ביחד, ומהו המחיר אם יהי' מאכל זה, ומהו המחיר אם יהי' מאכל אחרת (שיטה מקובצת שם). [ובלבד שלא יחליט עם הקטערער שום דבר, אלא יהיה דיבור בעלמא]. - ואף שיוצאים הסעודת מצוה עם עשרה אנשים, מ"מ מותר לדבר כל זה אף בשביל הרבה יותר מזה. כי כל שבאים להשתתף הוי בכלל היתר של סעודת מצוה. - וכן מותר לעסוק ולעשות חשבונות בענין תזמורת וכלי שיר להסעודה (עיין מג"א סי' של"ה). - ונראה דאף אם כבר עבר הסעודת מצוה, כגון הנישואין, מותר לחשב בשבת שאחריו כמה אנשים השתתפו, ולכמה עלה מחירו, אף אם עדיין חייב מקצת מן הממון בעדו, כי רק לדבר חול אסור לחשבו בשבת בכ"ג, אבל כאן שהוא לדבר מצוה אף שכבר עבר מותר.

[ח] מחבר, ולשדך התינוק ליארס. - זהו לשון הגמרא (שבת ק"ג. וכתובות ה.) ופירושו של "לשדך" הוא כמ"ש רש"י במקום אחר (קידושין י"ג). "שמדבר עמה קודם הקידושין ומטרצית להתקדש

העולה מהנ"ל:

כנ"ל, אלא אף מותר לומר כמה מומן שילם בעדו, ואף שממון הוא מוקצה, וגם עצם קניית דבר בשבת אסור, מ"מ מותר לומר בשבת כי עשה כן, והכל מטעם הנ"ל, כי מדובר מן העבר ולא מה שעתידי לעשות.

[ד] אמנם אחז"ל כי אף חשבונות שכבר עברו אסור לדבר ממנו אם עדיין לא פרע כולו, כגון שעדיין נשאר חייב קצת להקבלן [קאנטרעקטער]. או למי שמכר לו צרכי הבנין. - ואסור אפילו אם אינו מזכיר כלל כמה נשאר חייב רק אומר כמה עלה לו כל בניית הבית.

[א] מותר לומר בשבת, בניתי בית, או קניתי בית, קא"ר, בגד. - ואף שאסור לבנות בית בשבת, או לקנות דבר בשבת, מ"מ מותר לדבר ממנו.

[ב] וזה דוקא אם אומר מה שעשה כבר, אבל אסור לומר שיעשה כן בחול, כגון שאומר אבנה בית, אקנה בית, קא"ר, בגד, כל זה אסור, דהיות שאסור לעשות כן בשבת [לבנות בית אסור מן התורה, ולקנות בית אסור מדרבנן]. אסור לומר שיעשה כן, אף לומר שיעשה כן בחול.

[ג] לא רק שמוותר לומר כי בנה בית או קנה בית או בגד

ה] ואסור אף אם אינו חושב ב' מספרים כמה עולים ביחד, אלא אומר מספר אחד כגון "כך וכך הוצאתי על דבר פלוני". - ואסור גם אם אינו מברר כלום, ואינו מחדש כלום, כשאומר השבון זה, רק אומר המציאות כי כך וכך עלה לו דבר זה.

ו] מהג"ל עולה כי אסור לומר כמה שילם בעד ביתו, כל זמן שעדיין יש עליו מארגיט"ש. - וכן אסור לומר כמה שילם בעד בנה, אם שילם לחנות עם קרעדי"ט קאר"ד, אפילו אם החנות כבר קיבל המזון, כל זמן שהקונה לא שלח המזון להקרעדי"ט קאר"ד קאמפ'.

ז] מה דמותר לספר כמה שילם בעד איזה דבר, אם כבר שילם הכל, זהו רק אם אינו נפקא מיניה להשומע, אבל אם יודע שהשומע רוצה לדעת כמה שילם כי בדעתו לבנות בית או לקנות דבר זה, אסור, כי יש בחשבון זה נפק"מ לעתיד, עכ"פ להשומע.

ח] לדבר מן החשבון שעומד הסטא"ק מארקע"ט, או איזה סטא"ק מיוחד, אם אומרו כמו סיפור הדשות [נייע"ס] בעלמא, מותר.

ט] אבל אם מדבר ממנו בשביל להשמיע או לשמוע האם כדאי, לו או להשומע, לקנות [אחר שבת] עוד סטאק"ס, או למכור סטאק"ס שיש להם, אסור להזכיר כלל חשבון שעומד המארקע"ט, אע"ג שאינו מזכיר כלל שרוצה לקנות או למכור, אלא הזכרת החשבון לבד.

י] גם אם מדבר ממנו כמו הדשות בעלמא [ואין בדעתו עתה לקנות עוד או למכור], יש שאסור, וזהו אם קנה סטאק"ס ועדיין לא שילם בעד כולו, כי אז דומה אל מה שאסרו חז"ל לומר החשבון שהוציא על בנין בית ועדיין לא שילם לכל הפועלים, כמ"ש לעיל.

יא] אחז"ל דכל זה רק חשבונות של עניני חול אבל "חשבונות של מצוה מותר לחשבן בשבת". - כגון מזון של צדקה שמחלקים לעניים, או מזון שצריכים לבנין בית הכנסת, ושייבה. ואף מותר ולדבר כמה עולה לקנות או לעשות איזה דבר לצורך הג"ל. ובלבד שלא יחליט בשבת עם בעל מלאכה שהוא יעשנו, וכן לא יחליט עם מוכר בית וחפצים, שיקנה ממנו.

יב] וכן מותר לדבר עם מוכר ס"ת תפילין ומזוזות וציצית

סוכה וד' מינים, כמה מחירו של זה וכמה של זה. אבל לא יבטיח להמוכר שיקנה ממנו. - וכן מותר לדבר עם מלמד כמה צריך לשלם כדי שילמד עם בנו. [אבל אסור להחליט עמו שמשכירו].

יג] אחז"ל דאף מותר לחשוב בשבת מה שצריך "לסעודת מצוה" [נשואין, בר מצוה, ברית] כגון לחשב עם אשתו או המחותנים כמה אנשים יהיו על התנונה, כדי שיוכלו לומר להקטערע"ר בשביל כמה אנשים יבין הסעודה. - ואף מותר לדבר מהו המחיר בעד כל אדם שיאכל שם, ומהו המחיר של מאכל זה או זה, ולחשב מהו המחיר בעד כולם ביחד, [בלבד שלא יחליט עם הקטערע"ר שום דבר].

יד] ואף שיוצאים הסעודת מצוה עם עשרה אנשים, מ"מ מותר לדבר כל זה אף בשביל הרבה יותר אנשים, כי כולם בכלל סעודת מצוה.

טו] וכן מותר לעסוק ולעשות חשבונות בענין תזמורת וכלי שיר לסעודת מצוה.

טז] אף אם כבר עבר הסעודת מצוה, מותר לחשב בשבת שאחריו כמה אנשים השתתפו, ולכמה עלה מחירו, אף אם עדיין חייב קצת מהמזון.

יז] אם כבר עבר הסעודה מצוה, וכבר שילם הכל, פשוט שמותר לדבר מן החשבונות שעלה להם, כי אף בסעודת רשות מותר, כמ"ש לעיל.

יח] אסרו חז"ל לקדש אשה בשבת. מ"מ מותר לדבר ממנו בשבת, דהיינו לעסוק בשידוכין, כי במצוה מותר לדבר ממנו אף כמה שאסור לעשות בשבת. ולכן מותר להציע שידוך בשבת, ואף מותר שיפגשו ההורים עם בחור או בתולה, ואף מותר שיפגשו הבחור עם הבתולה.

יט] ובזמן הקדום היה מקומות דאף גמרו השידוך בשבת עצמו, כגון לעשות וואר"ט, ע"י אמירת "מזל טוב" או "לחיים", [בלבד שלא לעשות קבלת קנין]. כי אע"ג שגמרו השידוך מחייבם להנשא, מ"מ אינו דומה לקידושין שאסרו חז"ל, דשם אי אפשר לנתקו אלא ע"י גט.

כ] כהיום לא נשמע אצלנו לגמור שידוך בשבת וי"ט לכן יש למנוע מזה, אבל שאר התעסקות בשידוך מותר ומצוה לעסוק בהם בשבת כג"ל.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא
[עומדים כעת בהל' ברכת המזון - דיני זימון - סימן קצ"ב סעיף א']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' וארא תש"פ

סימן ש"ו סעיף ו' (שיעור ו')

[שנה מ"ו - שיעור י"ד]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

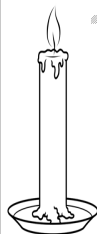
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

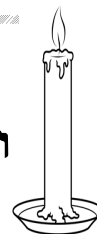
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ו' [שיעור ו'] / פרשת וארא - שנת תש"פ לפ"ק

סעיף כ"א מאריך בדעות הסוברים דמותו ואף נכון למי שראוי לכך להתפרנס על ידי לימוד התורה ע"ש. מ"מ לא מזכיר השו"ע בשום מקום שהאב חייב ללמד את בנו אומנות.

ג] אמנם אכתי קשה דא"כ איך כתב הרמב"ם כאן בהל' שבת (פכ"ד ה"ה) דמותו להתעסק בשבת להשיג מי שילמד התינוק אומנות, וכתב הרמב"ם הטעם [לזה ולשאר דברים אשר מונה שם] "שכל אלו מצוה הן ונאמר, ממצוא חפצין וכו' חפצין אסורין חפצין שמים מותרין" וכ"כ כל זה בשו"ע כאן, וקשה הלא הרמב"ם ושו"ע סוברים דלא קי"ל שחייב האב ללמד את בנו אומנות. וצריך לומר, כי סובר הרמב"ם דהברייתא שלפנינו לענין שבת נאמר לכו"ע אף לרבי נהוראי. וסובר כי אף לרבי נהוראי אע"ג שאין האב חייב בזה מ"מ אם מלמדו אומנות יש לו מצוה, אלא דאינו מצוה חיובית רק מצוה של רשות, [ולכן אם במקום ללמדו אומנות ממשיך ללמדו תורה כ"ש שיש לו מצוה, וכן היה רבי נהוראי נוהג, מ"מ אם רוצה, יכול בעת הראוי לכך, לא ללמדו תורה אלא אומנות (וכ"כ עוד יותר בפני יהושע שם)]. ולכן מותר לעסוק בו בשבת, דאף במצוה של רשות מותר לעסוק בשבת. – והיות שלא נאמר בש"ס מצוה זו לרבי נהוראי במקום אחר אלא כאן, לכן גם הרמב"ם לא הביאו אלא כאן (כדרכו של הרמב"ם).

ד] אולם בין אם ללמדו אומנות הוא מצוה חיובית, או הוא מצוה של רשות, צריך לזהר אימתי ובאיזה אופן מלמדו לבנו, כמ"ש בביאור היטב החפץ חיים בבה"ל כאן, וז"ל ומ"מ גם זה שמלמד לבנו אומנות צריך לכו"ע ללמדו מתחלה תורה ויראת שמים, וגם בעת שהוא עוסק במלאכתו, צריך ללמדו תורה ויראת שמים, דאל"ה ימצא במלאכתו גופא כמה ענינים מאיסור גזל וגם עוד תקלות רבות ופרצת הדת לגמרי ח"ו וכו' עכ"ל הבה"ל. – ולא עוד אלא המדייק בסדר של הברייתא הנ"ל יראה דרק אחר הנישואין ילמדו אביו אומנות דז"ל הברייתא "ת"ר, האב חייב בבנו למולו, ולפדותו, וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות". וכ"כ הרי"ף והרא"ש שם. אמנם במדרש קהלת רבה (פרשה ט') הגירסא בהיפך "וללמדו תורה, וללמדו אומנות, ולהשיאו אשה". וכ"כ בילקוט שמעוני (פ' שלה תשמ"ה). אבל כאמור דבש"ס דידן הגירסא כנ"ל.

ה] אמנם קצת לימודי חול [דהיינו לשון וכתב המדינה, וכן

א] סעיף ו', במס' שבת דף ק"ג ע"א איתא, תנא דבי מנשה, בשבת משדכין על התינוקות ליארס, ועל התינוק ללמדו ספר, וללמדו אומנות. [והטעם דמותו] אמר קרא ממצוא חפצין ודבר דבר, חפצין, אסורים, חפצין שמים, מותרין. ופרש"י ללמדו אומנות, דהא נמי מצוה היא, דכל שאינו מלמדו אומנות מלמדו לסטות, כדאיתא במס' קידושין (כ"ט. ז:) עכ"ל. – דאיתא שם, ת"ר, האב חייב בבנו, למולו, ולפדותו, וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות [או מסחר]. רבי יהודה אומר כל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמדו ליסטות. – אמנם דבר זה שהאב חייב ללמד את בנו אומנות, כנראה דלאו כו"ע סוברים כן, דבסוף מס' קידושין תנן, רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות וכו' ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו וכו'. רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה, עכ"ל. הרי דסובר רבי נהוראי דאין האב חייב ללמד את בנו אומנות, אלא ללמדו תורה. ומסתבר דדעתו הוא כך, דהחוב ללמוד אומנות לא מוטל על האב, אלא כשיצטרך הבן לפרנסה יתעסק בעצמו ללמוד אומנות [ועד שיגמר ללמוד האומנות ידחוק עצמו להתעסק באיזה עבודה, שאין צריך לזה לימוד, כדי להחיות את נפשו].

ב] ולכאורה י"ל דגם לרבי נהוראי מה שפטור האב ללמדו אומנות זהו משום שהמצוה שעל האב ללמד את בנו תורה דוחה חובת מצוה זו, וא"כ אם אין הבן מוכשר כל כך ללמוד תורה חוזר על האב החוב ללמדו אומנות. אמנם מרמב"ם מבואר דאינו כן אלא דרבי נהוראי חולק על כל עיקר חיוב זה, וסובר דאין האב חייב כלל ללמד את בנו אומנות, אלא כמ"ש לעיל דכשיצטרך הבן לפרנסה יתעסק בעצמו ללמוד אומנות או מסחר, [וסובר דאם גם לרבי נהוראי הוא חובת האב, לא היה האב נפטר מזה על ידי מצות לימוד תורה]. וראיה הברורה כי זהו דעת הרמב"ם, כי הרמב"ם לא מביא בשום מקום לשון הברייתא דלעיל "האב חייב בבנו וכו' ללמדו אומנות", וזהו אע"ג דכתב הרמב"ם בהל' דעות (פ"ה ה"א) "דרך בעלי דעה שיקבע לו אדם מלאכה המפרנסת אותו" וכו' (וכן האריך בהל' תלמוד תורה פ"ג ה"ט) ועל כרחך כנ"ל. – וכן השו"ע אע"ג שכתב (או"ח סי' קנ"ו) כי אחר שהתפלל וקבע עתים לתורה "ילך לעסקיו דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון, כי העוני יעבירונו ע"ד קונו, ומ"מ לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע, וזהו יתקיים בידו" עכ"ל. [והרמ"א ביו"ד רמ"ו

חשבון] שנוהגים כהיום ללמדם לילדים גם בעודם קטנים ב"חדר", נכנס בכלל מצוה [של רשות] של מלמדו אומנות, כי בלעדו אי אפשר לו להסתדר באומנות. ואף שעדיין אין צריך לאומנות עד אחר חתונתו כמ"ש לעיל, מ"מ כל אימת שמלמדו [עפ"י הוראות גדולי תורה] נכנס בכלל זה, ולכן ילד שאינו תופס כל כך הלימודי חול מותר לאב לדבר בשבת עם מורה [טיטשער] שרוצה לשכרו אחר השבת, וכ"כ היעב"ץ בפירושו לזמירות (ליל שבת, מה ידירות), אבל לא שילמדו המורה בשבת, אלא שהאב יתעסק עמו שיעשה כן אחר שבת. – ומצוה זו ללמדו אומנות איכא גם בבית כמ"ש המקנה (קידושין ל: ד"ה אלא בתו) והיינו באומנות שדרכן של נשים לעבוד ולהתפרנס ממנו כשצריכין לכך ע"ש.

[ו] כתב המגן אברהם (ס"ק טו) בשם מהרש"ל: הכרזת המצות [כגון הוצאת הס"ת מן ההיכל, או עלייה לס"ת, (יש"ש שם)], מי שיתן יותר הוא יזכה בה, דמי טפי למקח וממכר, והיה נראה לאסור [כי הוא שבות גמור ולא הותר לדבר מצוה (שועה"ר ט"ז)]. – אם לא שנאמר שאין שייך מקח וממכר בדבר מצוה כי אם בחפץ הנקנה. – וכל זה אינו אלא לישב המנהג בדוחק. – והמחזור בעיני כמו שנהגו חסידי אוסטרייך דכל מה שהוציא בפיו ליתן, נותן לצדקה, אפילו קנה חבירו המצוה, א"כ הוי כקציצת דמים לצורך מצוה. ולא דמי למקח וממכר כלל, וכל ירא שמים יזהר בזה, עכ"ל מהרש"ל, ומג"א, וכ"כ השו"ע הרב (סעיף ט"ז).

ומש"כ המהרש"ל הטעם להתירו מפני "שאיין שייך מקח וממכר בדבר מצוה כי אם בחפץ הנקנה". פירושו כי אף בחול לא שייך דין מקח וממכר, וקנין, על דבר שאינו "חפץ" אלא "זכות" [היינו קבלת רשות וכח] לעשות איזה דבר, ולכן מותר בשבת. ושוב כתב "וכל זה אינו אלא לישב המנהג בדוחק" פ"י דיותר נראה לו דגם בחול חל עליו קנין ודיני מקח וממכר, כמו שיתבאר.

[ז] והנה כהיום המנהג נפוץ למכור העליות בשבת כרגיל, ונתקבל להיתר פשוט (כמ"ש בשו"ר בנה"ג, וערוך השלחן) ואף "יראי שמים" אין נמנעים מזה, וכמו שמבואר עוד יותר ממה שכתב המטה אפרים בהל' ראש השנה (תקפ"ד סעיף י"ז) והובא במשנה ברורה שם (ס"ק ח') וד"ל "ראוי לכל ירא ה' להשתדל שיהיה לו עליה בימים נוראים, ואף במקומות שמוכרים המצות יקנה אותה בדמים כפי יכלתו, ואדרבא יש עילוי יותר במצוה שבאה אליו בדמים ממצוה שבאה לו חנם אין כסף" עכ"ל.

ותמוה דהרי כאן מתבאר שעכ"פ יראי שמים יזהר בזה. ויש לומר דהיות שנוהגים כן לכתחלה בכל שבת מוכח מזה דנקטינן באותו מקום דלא קנאו הלוקח, ולכן אין בו שום איסור. – וזה נפק"מ למעשה בדבר המצוי, והוא דאם מכר הגבאי עליה ושוב רואה שהוא צריך לאותו עליה לאיש אחר, כגון שהוא קצת חיוב, או שהוא אורח וצריך לכבדו, ולפי הנ"ל יכול הגבאי לחזור בו. – ונראה דכל בית המדרש שמוכרים שם עליות בשבת ויו"ט יש להם לחזק דבר זה, ויהיה נודע אצל המתפללים, כי יכול הגבאי לחזור בו בכל פעם שירצה, ויניחו לו לעשות כן, ועי"ז אין שום חשש במה שמוכרים העליות, אף ל"ירא שמים". – אבל אם לא יניחו לו לחזור מן המקח אז יש לחוש שנוקטין כאן שחל המקח, וא"כ יש בו חשש איסור עכ"פ ל"ירא שמים" כנ"ל.

[ח] אולם אע"ג שיכול הגבאי לחזור בו, מ"מ אם לא חזר בו וקיבל הלוקח עליה [או מי שהלוקח מכבדו], צריך הלוקח לשלם אחר השבת כפי הסכום שלקחו, ומשני טעמים, א' משום נדר לצדקה (וכ"כ בערה"ש), ב' דהרי יש למוכר דבר שיש לו שוה כסף, ולכן מי שמשתמש בו צריך לשלם בעדו, אלא שאם לא היה עסק עם צדקה, היה יכול לחזור בו לפני שמקבל העליה.

[ט] מש"כ המהרש"ל "שאיין שייך מקח וממכר בדבר מצוה כי אם בחפץ הנקנה". יש לומר דכוונתו אל מש"כ בשו"ע חו"מ סי' רי"ב סעיף א' "אין אדם מקנה, לא במכר ולא במתנה, אלא דבר שיש בו ממש. אבל דבר שאין בו ממש אינו נקנה. לפיכך המקנה לחבירו דירת בית זה [פי' הזכות לדור בבית זה], לא קנה עד שיקנה גוף בית זה לדור בו" עכ"ל. [ואין צריך להקנותו הדירה על לעולם אלא גם אם מקנהו לו על זמן מסוים, קנה הזכות לדור שם]. וכן כאן הזכות שהוא יעלה לתורה הוא דבר שאין בו ממש כמו הזכות לדור בבית זה, לכן לא חל עליו קנין (ארץ צבי סי' ל"ט, ומהרש"ג ח"ב ע"ז). – אלא שי"ל שקונים העלייה מדין "סיטומתא" (ב"מ ע"ד: וחו"מ סי' ר"א) פ"י קנין שאינו קנין מדיני תורה, אלא דכן נוהגים הסוחרים לקנות בדרך זה, ולכן הוה קנין גמור גם להלכה, וכן בדירה דינו כן אם דרך הסוחרים כן (כמ"ש בערה"ש שם סעיף ג'). א"כ י"ל דה"ה בעלייה, היות שנוהגים יהודים למכור ולקנות כן העליות לכן חל עליו קנין (וכ"כ היש"ש בב"ק פ"ה סי' ס'). אבל י"ל לאידך גיסא (עיין ארץ צבי שם), דבאמת כאן אין רוצים יהודים שיהי' קניית עלייה קנין ממש [אשר אין הגבאי יכול לחזור בו], אלא רוצים שישאר כדינו, שלא חל עליו קנין, משום שאין בו ממש, כדי שלא יהיה בו חשש איסור מקח וממכר בשבת, ודו"ק.

העולה מהנ"ל:

ז בין בן ובין בבת אין פירושו שילמד עמהם לימודי חול ואומנות בשבת, אלא פירושו להתעסק עם מורה [טיטשער] שיעשה כן בחול.

ח המהרש"ל מסתפק בהיתרו של מכירות העלויות הנהוג אצלנו בשבת, דהרי דומה למקח וממכר שאסור אף במצוה. ולכן כתב ש"רא שמים יזהר בזה" וכ"כ מג"א וש"ע הרב. - אמנם כהיום נוהגים בו היתר אף יראי השם. ויש שאף מדרקדקים לקנות עליה בימים נוראים.

ט וצדדי הלכה בזה הוא כי ק"ל בחו"מ סי' רי"ב "אין אדם מקנה, לא במכר ולא במתנה, אלא דבר שיש בו ממש, אבל דבר שאין בו ממש אינו נקנה. לפיכך המקנה להבירו דירת בית זה [פי' הזכות לדור בבית זה], לא קנה עד שיקנה [עכ"פ על איזה זמן] גוף בית זה לדור בו".

י וכן כאן, הזכות שהוא יעלה לתורה הוא דבר שאין בו ממש, כמו הזכות לדור בבית, לכן לא חל עליו קנין. - אמנם כמו בשאר דיני קנינים ק"ל דאם מנהג המקום הוא שאף במעשה כזה נחשב לקנין גמור, חל עליו כל דיני קנין. אף שמעיקר הדין אין זה קנין, וכן כאן י"ל כן.

יא לכן כדי שיהי' מכירות עליות בשבת היתר גמור יש להודיע ולהנהיג בהקלה דאם מכר הגבאי עליה ושוב רואה שהוא צריך לאותו עליה לאיש אחר, כגון שהוא קצת חיוב, או שהוא אורח וצריך לכבדו, יכול הגבאי לחזור בו בלי שום עיכוב. וממילא מותר למכור עליות בשבת.

יב אבל בקהלה שאין הגבאי יכול לחזור בו, יש בו חשש הנ"ל אשר כתבו עליו כמה גדולי הפוסקים ש"רא שמים יזהר בזה".

יג גם במקום שיכול לחזור בו, רק הגבאי יכול לחזור בו [ואז אין הקונה הראשון צריך לשלם], אבל הקונה אין יכול לחזור, ולא משום דיני קנין אלא משום שהוא בעין נדר לצדקה שצריך לקיימו.

א אח"ל דאב מותר להתעסק בשבת למצוא מלמד לבנו ללמדו תורה [כמלמד העיקר שלו או להוסיף ולעזור על מה שלומד בת"ת], דכתיב וכבדתו ממצוא הפצך, הפצ"ך אסורים, הפצי שמים, מותרין.

ב ואף מותר להתעסק כדי למצוא מי שילמד את בנו אומנות או מסחר. שגם זהו מצוה. [מ"מ בין ללמדו תורה ובין ללמדו אומנות אסור להחליט ולשכור את המלמד בשבת, אלא לדבר ולהתעסק בו].

ג במס' קידושין תניא "האב חייב בבנו, למולו, ולפרותו, וללמדו תורה, ולהשיאו אשה, וללמדו אומנות [או מסחר], וכל שאינו מלמד את בנו אומנות כאילו מלמדו ליסטות". - אמנם כנראה דאנן לא קי"ל כן ואין האב מחויב ללמדו אומנות, אלא כשיצטרך הבן לפרנסה יתעסק בעצמו ללמוד אומנות [ועד שיגמר ללמוד האומנות ירחוק עצמו להתעסק באיזה עבודה, שאין צריך לזה לימוד, כדי להתיות את נפשו].

ד אמנם אף שאין האב חייב ללמדו אומנות מ"מ אם עושה כן הרי זה "מצוה" [מצוה של רשות], ודי בזה להתירו להתעסק בו בשבת, כנ"ל. - אולם לכ"ע לפני שלומד אומנות צריך ללמדו תורה ויראת שמים, הרבה, כדי שגם כשיעסק באומנות או מסחר יהיה ת"ה ויר"ש.

ה קצת לימודי חול [לשון וכתב המדינה, וחשבון] שנוהגים כהיום ללמדם לילדים גם בעודם קטנים ב'חדר', נכנס בכלל מצוה [של רשות] ללמדו אומנות, כי בלעדו אי אפשר לו להסתדר באומנות. ואף שעדיין אין צריך לאומנות עד אחר חתונתו, מ"מ כל אימת שמלמדו [עפ"י הוראות גדולי תורה] נכנס בכלל זה, ולכן ילד שאינו תופס כל כך הלימודי חול מותר לאב להתעסק בשבת ולדבר עם טיטשער לצורכו.

ו גם בבת איכא מצוה זו ללמדו אומנות [שרגילות בהן הנשים] כמו"ש המקנה, לכן גם בילדה שצריכה לעזר הנ"ל מותר להתעסק בו בשבת.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא
[עומדים כעת בהל' ברכת המזון - דיני זימון - סימן קצ"ב סעיף ב']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' בא תש"פ

סימן ש"ו סעיף ו' [מג"א ס"ק י"ד] (שיעור ז')

[שנה מ"ו - שיעור מ"ו]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

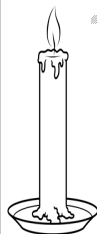
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

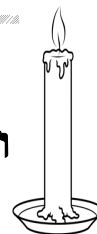
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ו' - מג"א ס"ק י"ד [שיעור ז'] / פרשת בא - שנת תש"פ לפ"ק

אם אומר "ואשלם לך אחר השבת" יהי' אסור מטעם זה עצמו. וצריך לומר, דדוקא מכור לי אסור, דקאי על מה שנעשה היום, ועי"ז חל עליו יותר שם מקח וממכר, אבל אם אינו אומר רק "ואשלם לך אחר השבת", ואינו מדבר מה שנעשה בשבת מותר. [וצריך עוד עיון, דהרי כל מה שאסור לעשות בשבת אסור לדבר ממנו בשבת (סי' ש"ז ח') והארכנו בזה בסי' שכ"ג סעיף ב'].

אבל חולק עליו הערוך השולחן (סי' שכ"ג א') וז"ל דבר ידוע שמקח וממכר אסור בשבת ויו"ט, ורק בדרך בקשה יכול לבקש מחבירו מה שנחסר לו בשבת אוכלין ומשקין, ואפילו מחנוני יכול לבקש סתם תן לי אוכל זה או משקה זה, אע"פ ששניהם יודעים שאחר השבת ישלם לו בעד זה, מ"מ עתה אין זה בגדר מקח וממכר, וראיתי להגר"ז בשו"ע שלו שכתב מותר לומר ואשלם לך ע"ש ולא ידעתי מנ"ל הא, כי בודאי להזכיר תשלומין אסור כדמשמע מהרמב"ם ומכל הפוסקים עכ"ל. - אמנם גם מטור (סי' תקי"ז) יש משמעות לחידושו של השו"ע הרב (וכ"כ בתורת שבת שם), לכן יכולים לסמוך על היתר זה. - אמנם יש מקום להחמיר בזה כי כן הוא פשוט ההלכה. - ולומר כמה ישלם לו כגון "ואשלם לך דינר" אסור אף לשו"ע הרב (וכמ"ש בטור תקי"ז).

ד] היתר זה לקנות בשבת מה שצריך לו, אם אינו אומר "מכור לי" וגם אינו מזכיר ממונ. זה לא רק במאכלים אלא גם בשאר חפצים, שיש מקומות שהשמש מוכרם, כגון כלים [מצוי שאדם צריך בשבת כלי פלסטיק הנזרקים אחר שימושם, כגון כוסות קערות כפות ומזלגות], מעיל גשם, קאפ"ל, וספרים (ולדיני מוקצה עיין ש"ח א').

ה] היתר הנ"ל לקנות מאכלים בשבת אם מקפיד על תנאים דלעיל איכא לא רק אם קנאו מביתו של המוכר אלא אפילו מחנותו ממש ג"כ מותר. ולא רק מחנותו של ישראל [או משמש בבית המדרש] אלא אפילו מחנותו של נכרי הפתוח בשבת ג"כ מותר. כמ"ש תוספ' (ביצה כ"ט): "מותר לומר לחנוני תן לי פירות וכו' בין אם הוא ישראל ובין אם הוא נכרי, דאין לחלק ביניהם" וכ"כ בשו"ע (סי' תקי"ז ס"א), ע"ש. - וחידוש יש בזה, כי הלא בכי האי גוונא אע"ג שהישראל ידקדק בדיבורו, היאך לבקש מה שרוצה ליקח ממנו כמ"ש לעיל וכמ"ש באריכות בשו"ע סי' שכ"ג סעיף ד', מ"מ המוכר הנכרי יתנהג עמו כדרכו בחול, ויזכיר תיבת מכירה

א] סעיף ו' מג"א ס"ק י"ד - המג"א הביא דברי הרמב"ם (שבת פכ"ג הי"ב) אסור לקנות ולמכור בשבת גזירה שמא יכתוב עכ"ל. הרמב"ם אינו מפרש למה אתי לידי כתיבה בשעת מקח וממכר. ורש"י (ביצה ל"ז א') מפרשו יותר וכתב אף טעם אחר, וז"ל מקח וממכר אסור מן המקרא דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיהו נח), אי נמי מקח וממכר אתי לידי כתיבה שטרי מכירה עכ"ל (והובא גם בתוספ' שם) [וכנראה דגם במטלטלין היה לפעמים כותבים עליו שטר (ועיין דברי מלכיאל ח"ד ב')]. ויש לבאר מה דינו של הבא בשבת ליקח מחנוני [או שמש בבית המדרש] מאכלים ומשקאות, וישלם לו אחר השבת. דיש לומר דמותר, ואיסור מקח וממכר הוא רק אם נגמר שני חלקי המכירה בשבת, דהיינו ליקח החפץ מן המוכר, ולשלם מחירו להמוכר, וכאן היות שאינו משלם לו בשבת מותר. או יש לומר דאסור, דהיות שעל ידי שלקחו ממנו בשבת חייב לשלם לו, נחשב לעושה מכירה בשבת. וכ"ש אם הטעם שאסור למכור ולקנות הוא שמא יכתוב כמ"ש לעיל א"כ כאן יש לאוסרו טפי דהרי דרכו של מוכר לכתוב על פנקסו מי שלקח דבר מחנותו ועוד לא שילם (עיין דברי מלכיאל שם). - אמנם שני דרכים הללו אינם נכונים, אלא יש אופנים שמותר כל שאינו משלם לו בשבת, ויש דמ"מ אסור ולא מועיל מה שאינו משלם לו בשבת, כמו שיתבאר.

ב] במס' ביצה (כטז; ושו"ע סי' שכ"ג ד') איתא הולך אדם [בשבת או ביו"ט] אצל נחתום הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ככר. וכן אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי אגוזים או רמונים, וכיוצא בו, ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים. וכ"כ הרמב"ם ושו"ע. הרי דאע"ג דלוקח דבר ממוכר, וחל עליו שם מקח וממכר דהרי צריך מדינא לשלם בעדו אחר בשבת, מ"מ מותר משום שאינו משלם לו בשבת [ויש בזה חידוש נוסף, דהיה לן לאוסרו טפי ממקח וממכר דעלמא, משום גזירה שמא יכתוב דפלוני חייב לי כך וכך כנ"ל]. - אמנם יש תנאים בהיתר זה, והוא דזהו דוקא [א] אם אינו מזכיר שם ממונ כלל כמ"ש לעיל. [ב] וגם דדוקא בלשון הנ"ל מותר, שאומר "תן לי", אבל לומר "מכור לי" אסור (משנ"ב שכ"ג א').

ג] וכתב השו"ע הרב (ריש סי' שכ"ג) חידוש גדול בהלכה זו, וז"ל, "מותר לומר לחבירו בשבת תן לי אגוזים וכו' או כלי של משקה, ואשלם לך אחר השבת". וקשה, דכמו שאם אומר "מכור לי" אסור, דמוכח שהוא מקח וממכר כמו כן

וגם סכום ממון, ופעמים אף ימדוד מה שנותן לו לדעת המדה שהישראל לוקח ממנו, ואעפ"כ מותר. – ולא עוד אלא מותר אפילו אם יכתוב הנכרי המוכר בפנקסו מה שהישראל חייב לו. והטעם, כי אין הנכרי עושה כן לצורך ישראל אלא בשביל עצמו שידע כמה לגבות מהישראל (שו"ת לבושי מרדכי סי' נ"ד).

ו] וכן היה נוהגים לכתחלה כמ"ש הנודע ביהודה (מה"ת אר"ה צ"ה) "מעשים בכל יום שקונים שכר מנכרי בשבת ויו"ט, והנכרי מודדו ומצמצם המדה, ומ"מ מותר". – וכל אלו מותר אפילו אם הישראל אומר לו "ואשלם לך אחר השבת", כמ"ש כ לעיל בשם שו"ע"ר. – אמנם אסור לומר להחנוני בשבת מספר קרעדי"ט קארד שלו דעי"ז משלם לו בשבת, ועובר על איסור חמור של מקח וממכר בשבת. – וכל זה מצוי יותר כשצריך איזה תרופה [מעדעסי"ן] בשבת, דמותר לילך לדראָ"ג סטאָ"ר של נכרי הפתוח בשבת ולקנותו, ולא יאמר מוכר לי אלא תן לי. אבל יכול לומר "ואשלם לך אחר השבת". – ואסור לומר להחנוני מספר קרעדי"ט קארד שלו כנ"ל. – אמנם אם יש צורך גדול למעדעסי"ן ולא יתן לו הנכרי אלא אם יאמר לו מספר הנ"ל מותר בכל חולה שמותר לעבור על שבות בשבילו.

ז] אע"ג שנתבאר לעיל דמותר ליקח צרכיו מנכרי בשבת, מ"מ אסור לישראל למכור שום דבר לנכרי בשבת ויו"ט אפילו מאכלים ומשקאות ואפילו מתוך ביתו ומכ"ש מחנותו (משנ"ב סי' ת"ק ס"ק ז' בשם לבושי), כי התירו חז"ל כל זה רק משום שישראל צריך להם בשבת לאכול ולשתות וכיוצא בו, אבל אם הוא לצורך נכרי, והנאת ישראל הוא רק שמרויח ממה שמוכר סחורתו, זה נשאר באיסור של מקח וממכר אף אם יקפיד בכל תנאים דלעיל (וכן מבואר בסי' רנ"ב מג"א ה' בשם המרדכי).

ח] ומעתה נראה מה דינו של ווענדינג מאשי"ן, והוא מאשי"ן שבעליה מניחים אותו במקום שרבים עוברים ושבים שם, ויש בתוכו מאכלים ומשקאות, סיגירות, וצעצועים לילדים, וכיוצ"ב, וכשמשליכים בתוכו מטבע נזרק משם איזה דבר מהנזכרים, ולכאורה אסור לישראל להניח מאשי"ן כזה, כי נכרים לוקחים ממנו ומשלמים בעדו גם בשבת, וזה לא התירו חז"ל, והוא ק"ו מהנ"ל, דהרי אפילו אם הנכרי אינו נותן הממון בשבת רק אחר שבת אסור ליתן לו שום דבר בשבת אם הוא לשם מכירה (אע"ג שאין מזכירים לשון מכירה), כ"ש כאן שהישראל מקבל בשבת, ע"י מאשי"ן שלו, את דמי החפץ שמכר עכשיו להנכרי.

אמנם יש לכאורה ראייה נכונה להתירו דבסי' רמ"ה סעיף ה'

איתא "מותר לישראל ליתן סחורה לנכרי [לפני שבת] למכור, [אע"ג שפעמים מוכרו הנכרי בשבת], וקוצץ הישראל להנכרי שכר על זה כגון שכר טירחא על כל חפץ וחפץ שמוכר, או שיתן לו חלק מהרויח שירויה (שו"ע"ר שם ט"ז), ובלבד שלא יאמר לו מכור בשבת" עכ"ל. וכ"כ בסי' ש"ז סעיף ד' ע"ש. הרי דאם אין להישראל עצמו שייכות בשבת להמכירה מותר א"כ ה"ה במאשין הנ"ל דינו כן. – וכ"כ המהרש"ג (ח"ב קי"ז) והחלקת יעקב (סי' ט"ז) ועוד.

ט] אלא דמסי' רמ"ה הנ"ל אין ראייה מוכרחת להתירו די שחילוק דק ביניהם, כי בסי' רמ"ה יש אדם חי, היינו הנכרי, שמתעסק בו, והוא עומד בין הישראל המוכרו לבין הנכרי שקונאו בשבת, לכן לא נקראת כל כך המכירה בשבת על שם ישראל, אע"ג שהחפץ הנמכר הוא של ישראל עד שנמכר בשבת, משא"כ במאשין של ישראל שאין אדם אחר בין המוכר הישראל לבין הנכרי שקנאו בשבת, אולי יש לאוסרו, ואכן בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' ל"ד), ושבט הלוי (ח"ה סי' כ"ה) מצדדים להחמיר בזה (ומטעמים אחרים) ע"ש, ולהלכה יותר מסתבר דעת המתירים ויש לסמוך על זה.

י] אולם אפילו אם נחמיר בנידון של ווענדינג מאשי"ן הנ"ל מ"מ יש כהיום מה שדומה לגמרי להיתר של סי' רמ"ה הנ"ל, והוא כי כעת כמה סוחרים יהודים מוכרים חפציהם על ידי עמעזא"ן Amazon, ויש בזה כמה אופנים, וננקוט כאן רק חדא הנוגע להלכה שלפנינו, והוא, אם הסוחר המוכר שולח סחורתו לבית האוצר הגדול של עמעזא"ן, כגון אלפים של איזה מין "כתונת", וכשמעמעזא"ן רואה על הקאמפיוטע"ר כי מי שהוא בכל העולם מזמין מהם כתונת זה, אז עליהם לשלוח לו הכתונת ולגבות ממנו דמיו, ואח"כ מחלקים הממון, הסוחר מקבל מן הממון 85%, ועמעזא"ן מקבל 15%. והנה כשהכתונת מונחים בבית האוצר של עמעזא"ן הוא עדיין של הסוחר היהודי, ולא נמכר כלל לעמעזא"ן, אלא הם עושים כל מלאכת מכירה בשבילו, א"כ אם עמעזא"ן שולח ביום השבת את הכתונת של היהודי לאיזה קונה, נמצא היהודי מוכר כתונת בשבת, ולכאורה עובר על איסור מקח וממכר בשבת. אמנם באמת אין בו איסור כלל, כי דומה לגמרי לסי' רמ"ה הנ"ל "מותר לישראל ליתן סחורה לנכרי למכור". וגם התנאי שכתוב בשו"ע "בלבד שלא יאמר לו מכור בשבת" מתקיים כאן, כי דרך מסחר זה הוא שאין המוכר היהודי יכול לחייב את עמעזא"ן לשלחו להקונה מיד באותו יום, והגם שעל פי רוב הם ממהרים לשלחו במהירות היותר אפשרי, מ"מ אין מתחייבים עצמם על זה. – ואע"פ שיש קונים אשר עמעזא"ן מתחייב עצמו להם לשלחו באותו יום שמקבלים את הביקוש

מן הקונה [הנקרא PRIME], הרי זה התחייבות ל"הקונה", ולא אל "המוכר", ולכן נשאר היתר הנ"ל, ודו"ק. [ובעזה"]

יתבאר זה, ועוד פרטים, בגליון הבא של "הלכה ברורה" היוצא לאור מכלול להוראה "משנת יונתן" שבכית מדרשנו.

העולה מהנ"ל:

א אסרו חז"ל מקה וממכר בשבת ויו"ט [ואף נזכר בקרא בנחמיה י"ג]. – אמנם אם אינו משלם בעדו יש שהתירוה חז"ל כמו שיתבאר.

ב אחז"ל שהולך אדם בשבת אצל חנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ככר, או פירות וכיוצ"ב. – וכמוכן שמשלם לו רק אחר השבת.

ג ומותר רק בב' תנאים: א' שלא יזכיר שם "ממון". ב' שלא יאמר "מכור לי" רק "תן לי". [ונפק"מ אצלנו כשלוקח יין משמש בית מדרש].

ד השו"ע הרב מחדש דמותו לומר "ואשלם לך אחר השבת". ואינו דומה לאיסור לומר "מכור לי", דשם אומר מה נעשה בשבת, משא"כ "ואשלם לך אחר השבת" מדבר מה יהי' אחר השבת. – ומ"מ אסור לומר "ואשלם לך דינר אחר השבת" כי אסור להזכיר ממון.

ה הערוך השלחן הולק בתוקף על השו"ע הרב ואוסר אף לומר "ואשלם לך אחר השבת". – אמנם יש ראייה לשו"ע"ר, ויכולים לסמוך על זה. – אבל יש למקום להחמיר בזה כי פשטות ההלכה הוא כדברי הערוך השלחן.

ו לא רק מאכלים ומשקאות מותר לקנות בשבת באופן הנ"ל אלא ה"ה כל דבר שצריך לשבת, כגון כוסות פלסטיק. מעיל גשמים, וספרים.

ז ומותר אף לילך לחנותו של נכרי ולקנות מה שצריך אבל יקפיד על ב' תנאים הנ"ל. – ואינו נפק"מ מה שאומר הנכרי, ומותר אף אם הנכרי כותב אצלו סכום

המקת. – אבל אסור לומר להחנוני בשבת מספר קרעדי"ט קארד שלו דעי"ז משלם לו בשבת, ועובר על איסור מקה וממכר.

ח וכל זה מצוי יותר כשצריך איזה תרופה [מעדעס"ן] בשבת, דמותר לילך לדרא"ג סטא"ר של נכרי הפתוח בשבת ולקנותו בתנאים הנ"ל.

ט אם יש צורך גדול למעדעס"ן ולא יתן לו הנכרי אלא אם יאמר לו מספר הקרעדי"ט קארד מותר בכל חולה שמותר לעבור על שבות בשבילו.

י התירים דלעיל הוא רק שישראל מותר "לקנות" מה שצריך לשבת, אבל אסור "למכור" לנכרי שום דבר אפילו אם בין המוכר ובין הלוקח אין אומרים מכור לי, ואין מזכירים ממון. כי אין בכח"ג צורך שבת רק להרויח בשבת וזה לא התירו. – [ועיין בפנים בדיני ווענדיני"ג מאש"ן].

יא איתא בשו"ע "מותר לישראל ליתן סחורה לנכרי לפני שבת למכור, אע"ג שפעמים מוכרו הנכרי בשבת, וקוצץ הישראל להנכרי שכר על זה, כגון שכר טרחה על כל הפיץ והפיץ שמוכר, או שיתן לו חלק מהרויח שירויה, בלבד שלא יאמר הישראל לנכרי מכור בשבת".

יב ומזה יש ללמוד כי סוחר יהודי מותר ליתן סחורתו ל"עמעזאן" Amazon, אע"ג שעדיין הוא של ישראל, ו"עמעזאן" הוא רק שלוחו, והרבה פעמים מוכרים אותו בשבת מ"מ מותר. ועיין בפנים שנתבאר הדברים באריכות.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא [עומדים כעת בהלכות הבדלה - ריש סימן קצ"ג]

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' בשלח תש"פ

סימן ש"ו סעיף ו' [מג"א ס"ק י"ד] (שיעור ח')

[שנה מ"ו - שיעור מ"ז]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

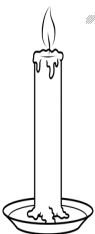
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

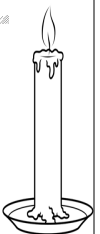
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ו' - מג"א ס"ק י"ד [שיעור ח'] / פרשת בשלח - שנת תש"פ לפ"ק

כלי או ספר שאדם רוצה בו לצורך שבת מותר ליתנהו לו במתנה (כמבואר בסי' שכ"ג סעיף ז' ומחה"ש כאן ד"ה ופשוט)

ג] וכתב מג"א עוד "ולכן צריך עיון מה שנוהגין ליתן במתנה כלים לחתן הדורש בשבת" פי' כי בזמניהם לא היו נותנים מתנות לחתן בעת החתונה אלא בשבת שבע ברכות אחר שהיה דורש איזה דרוש בדברי תורה. כמ"ש הב"ח באבן העזר סי' ס"ב (סעיף ח) האידנא עיקר השמחה היא בסעודה ג', דמרבית בשמחה ובמנות, ועיקרי הקהל באים לסעודה לכבוד הדרשה שדורש החתן, ומרבית במתנות להחתן אחר הדרשה עכ"ל. ומג"א כאן לא ניחא ליה בנתינת מתנות בעת ההיא. וכ"כ כמה גדולי אחרונים ה"ה הפמ"ג וש"ע הרב ותו"ש ומשנ"ב. אמנם הא"ר כתב "ונראה דחשבינן זה נמי צורך מצוה לשמח חתן וכלה" וכ"כ הערוך השלחן (סעיף י"ז) וז"ל, באמת אין איסור בזה, דמקרי דבר מצוה, שהרי מצוה לשמח חתן וכלה, ואחרי שהמנהג בשבת הראשון אחר הנשואין לעשות משתה, והיא זמן שמחה להחתן והכלה, בוודאי מותר לשמחם במתנות, וכן המנהג ליתן להכלה אז מתנות, ואין בזה דרא דאיסורא כלל ומנהג ישראל תורה היא, כנלע"ד, עכ"ל. ואחרונים אחרים הנ"ל כנראה לא ניחא להו בזה, ואולי משום דמ"מ לא היה לן לקבוע הזמן של משתה זו ונתינת מתנות דוקא בשבת (עיין תהל"ד ס"ק י"א).

אמנם אף למתירין, זהו רק בימי שבע ברכות דיש עליהם דיני חתן וכלה ממש, אבל נתינת מתנה לחתן או לכלה לפני החתונה [כגון מן המחוחתים וכיוצ"ב] אין בזה היתר אף למקילין הנ"ל, דהרי עדיין אין עליהם מדינא שם של חתן וכלה ואין שום מצוה לשמחם יותר מכל ישראל. – איסור נתינת מתנה הוא גם לענין שאין לבעל ליתן מתנה לאשתו בשבת [כגון ביום הולדת שלה]. או הורים לבניהם אף לקטנים. – וכן בנים [שיש להם ממון שלהם כגון אחר נשואיהן] אסורים ליתן מתנה להורים ביום השבת.

ד] אמנם לכאורה מותר בכל אופנים הללו, אם המתנה הוא תכשיט או בגד שיכולה הכלה או האשה להתקשט בה באותה שבת עצמה, וכן אם נותנים לאיש מה שיכול להשתמש בו בשבת, כגון שעון או בגד או ספרים, ויעשה כן המקבל המתנה וישתמש בו מיד באותו שבת. – אמנם היתר זה אינו ברור כלל, דהנה באבן העזר סי' מ"ה סעיף א' איתא כי בזמן

א] סעיף ו' מג"א ס"ק י"ד – כתב ב"י דהמרדכי סובר דאסור ליתן דבר במתנה לחבירו בשבת ויו"ט אלא אם כן הוא לצורך מצוה. ופשוט דלצורך שבת ויו"ט שרי וכו' עכ"ל. מקור הלכה זו היא כמו שיתבאר, במס' ביצה (י"ז). איתא, חל יו"ט בערב שבת, מי שלא הניח עירובי תבשילין בערב יו"ט, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ביו"ט לצורך שבת, ואף אחרים שהניחו עירוב תבשילין לעצמם אין אופים ומבשלים לצורכיהם, כי מאכליו נאסרו לבשלו ביו"ט לצורך שבת. וכיצד הוא עושה כשנזכר ביו"ט שלא עשה עירוב תבשילין בערב יו"ט, מקנה ביו"ט במתנה את מאכליו לאחרים שהניחו עירוב תבשילין לעצמם, [ומקנהו להם על ידי שהם מושכים אותו לרשותם או בהגבהה (משנ"ב)], והם אופים ומבשלים, ונותנים לו. [וכ"ש דמותר אם אחרים רוצים לבשל בשבילו מה שהוא שלהם מתחילה, ואח"כ יתנהו לו]. והכי קי"ל בשו"ע סי' תקכ"ז סעיף כ'.

על פי רוב אין הלכה זו נפק"מ למעשה, כי אע"ג דמצוה על כל אדם לערב לעצמו, מ"מ אם שכח יכול לסמוך על גדול העיר [או על כל אדם] שמערב לכל בני עירו אם זיכה העירוב לכל בני העיר (שם סעיף ז' וסעיף י'). אמנם אותם שהולכים על יו"ט כגון שבועות וכיוצ"ב לקאנטרי ואין בתוך התחום איזה רב וכיוצ"ב שזיכה העירוב גם לאחרים אין לו על מי לסמוך, כי לא מועיל עצה זו לסמוך על עירוב של אחר, אם עירוב תבשילין זה הוא חוץ לתחום ואינו יכול לילך אצלו (שם בסעיף ח), ובקאנטרי מצוי שאין קהלה עם רב או תלמיד חכם בתוך התחום שעשה עירוב תבשילין וזיכה לאחרים, ולכן בכה"ג יש לדעת כי אסור לו לבשל אלא אם יקנה כל מאכליו שרוצה לבשל לאדם אחר אשר עשה עירוב תבשילין, כמ"ש לעיל.

ב] וכתב המרדכי (שם) על עצה שבגמרא הנ"ל, להקנות מאכליו לאחר, וז"ל התירו להקנותו ביום טוב משום מצוה, וכן לולב ואתרוג יוצאין בהם כל העם ע"י מתנה על מנת להחזיר שעושים ביו"ט עכ"ל. וכתב הב"י (שם תקכ"ז), ולכאורה אינו מובן דבריו כי מאי איריא משום מצוה בלא מצוה נמי אמאי ליתסר ליתן מתנה לאחר. וצריך לומר דסובר המרדכי דאסור ליתן מתנה לאחר משום דמיחזי כמקח וממכר ורק בשביל שהוא במקום מצוה התיירוה, עכ"ל, והובא כאן במג"א. ומוסיף מג"א "ופשוט דלצורך שבת שרי" דהוא בכלל לצורך מצוה, וזהו אע"ג שאין בו צורך כל כך כגון שרוצה עוד פירות או אגוזים (כמ"ש בסי' שכ"ג ג'). וה"ה איזה

הגמרא אם היה חתן נותן או שולח מתנה לכלה [מעט גמר השידוך עד החתונה] וראו כן ב' עדים, יש אופנים שחוששים שנתכוין לשם קידושין ונקרא "חוששין לסבלנות", ולכן אם נתבטל אח"כ השידוך צריכה גט [וע"ש פרטים רבים אימתי חוששים לזה ואימתי לא וכבר כתבו בפרוסקים שם שכהיום אין חוששים לכל זה ע"ש בסעיף ב']. וכתב שם הרמ"א דגם באופנים שחוששים על זה מ"מ "אם עושה איסור אם היה כוונתו לקדש, כגון שנותנו בשבת אין חוששין שמא הם קדושין", שהרי אסור לקדש אשה בשבת (ביצה ל"ז: ובשו"ע סי' של"ט), אלא ודאי שהוא לשם מתנה בעלמא. וכתב הפלאה (המקנה בקונטרס אחרון) ואבני מילואים ובית מאיר (והובא בפ"ת שם) דלפי דברי המרדכי דאסור ליתן מתנה לחבירו בשבת, "א"כ מה לי קידשה או נתנה במתנה, איסורא דעביד עביד, בין בקידושין בין במתנה, וא"כ שפיר יש לחוש לקידושין אפילו בשבת". והשתא אם נימא דאם משתמש בו בשבת מותר א"כ שפיר יש מקום לדברי רמ"א אפילו לפי דברי המרדכי, אלא מוכח מדבריהם דפשיטא להו כי מה שמותר לצורך שבת, זהו אם עיקר כוונתו הוא לצורך שבת, ואפילו אם לא נחוץ לו כל כך מ"מ רוצה בכך, כגון עוד אוכל או משקה או עוד כלי ובגד, אבל אם עיקר הכוונה הוא "לשם נתינת מתנה" כגון לחתן ולכלה ולהורים ולבנים וכיוצ"ב אין בו היתר של לצורך שבת, ודו"ק.

ה] מי שנעשה בר מצוה ביום השבת, מותר ליתן לו מתנות בשבת, כי כל עיקר עסק זה לעשות סעודה וליתן מתנות כשנעשה י"ג שנים הוא רק בשביל שנכנס לעול התורה והמצות והוא בכלל מש"כ מג"א כי "לצורך מצוה" מותר ליתן מתנה בשבת. – וזה עדיף מליתן מתנה לחתן שאוסר המג"א, כי שם כל שבעת ימי המשתה שוים הם, והוה זמנו גם לפני ואחר השבת ויתנהו אז, משא"כ מי שנעשה בר מצוה ביום השבת, הוי עיקר זמנו בשבת. – אבל אם נעשה כבר בר מצוה בימות החול, וזה מביא לו מתנה בשבת מפני שנוה לו יותר, יש למנוע מלעשות כן. – וכן פרסים שנותנים לילדים ולבחורים מפני שסיימו איזה לימוד, אז אם המסיבה או האסיפה נעשה בשבת, מפני דכן טוב יותר להצלחת הדברים, מותר ליתן הפרסים בשבת, אבל אם המסיבה היה בימות החול אין ליתן הפרסים בשבת. – וכן ילדים שבאים לבית המדרש ללמוד בכל שבת או לומר תהלים, ומזמן לזמן נותנים להם בעת ההיא פרסים מותר. – וכ"ש דמותר ליתן להם אז מיני מאכלים ומשקאות אשר עפ"י רוב אוכלים בשבת עצמו.

[ו] בכל אופנים הנ"ל שאסור ליתן מתנה בשבת, יש עצה להתירו, והוא שיזכה לו המתנה לפני שבת, ואז מותר ליתנו לו בשבת כי כבר קנאו לפני שבת (הפלאה באבן העזר שם). והסדר לזכות דבר לאדם אחר שאינו עומד כאן, זהו על ידי שנותן המתנה יתנהו לאדם אחר שעומד לפניו, ויאמרו לו "תגביהו ג' טפחים ותזכהו לאדם פלוני", ועי"ז קונהו אותו פלוני מיד, דקי"ל (ב"מ י"ב:) זכין לאדם שלא בפניו. – אותו אדם אחר שמזכין המתנה על ידו, יש להקפיד לכתחלה שלא תהיה אשתו, או בנו, אפילו גדולים הסמוכין על שלחנו [אלא אם נשאו נשים] דנחלקו הראשונים אם אדם יכול לזכות איזה דבר לאחר על ידם, ונפק"מ גם לענין לזכות על ידם פת העירוב [עירובי חצירות או עירובי תבשילין] לכל הדרים באותו חצר כדאיתא בשו"ע סי' שס"ו סעיף י' ע"ש. – אמנם אם עושה הזכיה בדרך המועיל כמ"ש לעיל, יכול לזכותו גם לאשתו או לבניו, ואף יכול לזכותו לקטן, דגם קטן קונה על ידי זכיה (ב"מ ע"ב. תוס' כתובות י"א.), וממילא יכול נותן מתנה ליתן לו חפץ זה בשבת כנ"ל. – אם מזכה מתנה לאיזה אדם, אינו יכול אח"כ לחזור בו וצריך ליתנהו לו בשבת או אחר שבת דכבר הוא שלו ממש, אלא אם מי שזכהו לו אינו רוצה לקבלו, ומוותר עליו, והוי כחזור ונותנו לו. לכן ויתור זה לא יהיה בשבת, דהוי כאילו הוא נותן לו מתנה בשבת, ודו"ק.

[ז] עוד עצה ליתן מתנה בשבת. וזהו אם יאמר לו שאינו מקנהו לו לעת עתה רק יש לו היתר השתמשות, כמו שאלה. – ואף מותר לומר לו שיקנהו אחר השבת. ויש שמפקקים לומר כן דהלא עובר על ודבר דבר כי כל דבר שאסור לעשות בשבת אסור לומר שיעשהו אחר השבת. וי"ל דמ"מ מותר, דהנה בסי' ש"ז סעיף ח' איתא דאף מה שאסור לעשות בשבת מותר לדבר ממנו אם יש איזה צד שמותר לעשותו בשבת ע"ש. א"כ גם כאן, הרי אם באמת יש איזה צורך להקבל בתכשיט או בספר זה מותר להקנותו אף בשבת, ורק הכא שכל המטרה הוא רק נתינת מתנה, אסור להקנותו בשבת, וא"כ היות שיש צד שיהיה מותר, מותר לדבר ממנו, ורק להקנותו אסור. – ועיקר היתר זה שלא להקנותו בשבת כתב בשו"ת מהר"י אסאד (סי' פ"ג) ומוסיף לומר דאף אם הנותן המתנה אינו יודע לדקדק בזה ונותנו לו בסתמא בשבת, יכול לקבלו ממנו "והמקבל המתנה יכוון שלא לקנותו בשבת עד מוצאי שבת, ולא נעשה שום איסור" ומבאר דאכן בכה"ג אינו קונהו מדיני חושן משפט עד אחר שבת, ואף אם מקבלו בידו ע"ש.

העולה מהנ"ל:

י וכן פרסים שנותנים לילדים ולבחורים מפני שסיימו איזה לימוד, או אם המסיבה או האסיפה נעשה בשבת, מפני דבן טוב יותר להצלחת הדברים, מותר ליתן הפרסים בשבת, אבל אם המסיבה היה בימות החול אין ליתן הפרסים בשבת.

יא וכן ילדים שבאים לבית המדרש ללמוד בכל שבת או לומר תהלים, ומוזמן לזמן נותנים להם בעת ההיא פרסים, מותר. – וכ"ש דמותר ליתן להם אז מיני מאכלים ומשקאות אשר עפ"י רוב אוכלים בשבת עצמו.

יב באופנים שאסור ליתן מתנה בשבת יש עצה להתירו, והוא ע"י שיזכהו המתנה לפני שבת, ואז מותר ליתנהו בשבת, דכבר קנאו לפני שבת

יג הסדר לזכות הוא, שיתן המתנה לאדם שעומד לפניו, ויאמרו לו "תנביהו ג' טפחים ותזכהו לאדם פלוני". – האדם שמוזכר המתנה על ידו, לא תהיה אשתו, או בנו, אפילו גדולים הסמוכין על שלחנו [אלא אם נשאו נשים] כי י"א שאין יכולים לזכות לאחר ע"י אשתו או בנו.

יד אם עושה הזכיה בדרך המועיל כמ"ש לעיל, יכול לזכותו גם לאשתו או לבניו, ואף יכול לזכותו לקטן, דגם קטן קונה על ידי זכיה.

טו אם מזכה מתנה לאיזה אדם, אינו יכול אח"כ לחזור בו, וצריך ליתנהו לו בשבת או אחר שבת דכבר הוא שלו ממש, ואם לא יתנהו לו הוי גזל, אלא אם מי שזכהו לו מותר עליו, והוי כחזור ונותנו לו. – לכן ויתור זה לא יהיה בשבת, דהוי כאילו הוא נותן לו מתנה בשבת.

טז עוד עצה ליתן מתנה בשבת, שיאמר להמקבל שאינו מקנהו לו לעת עתה רק יש לו היתר השתמשות, ורק אחר שבת הוא קונה אותו.

יז אם הנותן המתנה אינו יודע לדקדק בזה, ונותנו לו בסתמא, יכול לקבלו ממנו ויכוון המקבל שלא לקנותו בשבת עד מוצאי שבת, ומותר.

א אסרו חז"ל ליתן מתנה בשבת לאדם אחר, משום דנראה כמו מקה וממכר, על ידי שיוצא מבעלות של הנותן לבעלות של המקבל.

ב אם הוא לצורך שבת לא אסרוה חז"ל, ואפילו אם אינו נחוץ לו כל כך, כגון שרוצה לאכול עוד פירות ואגוזים או עוד משקה, מותר.

ג וכן אם רוצה באיזה כלי [מצוי כשמבקשים מן שכן כוסות פלעסטי"ק וכיוצ"ב] או ספר ובגד, אם כוונתו באמת כדי להשתמש בו בשבת.

ד אבל אם הכוונה משום נתינת מתנה אסור, אע"ג שיקפיד להשתמש בו באותו שבת אחר שיקבלהו.

ה לכן אסור למחותנים ליתן מתנה לחתן או לכלה בשבת, אפילו שעון או תכשיטים או ספרים, אע"ג שישתמשו בו בשבת.

ו וזהו חתן וכלה לפני הנישואין, אבל בשבת שבתוך שבעת ימי המשתה נחלקו הפוסקים די"א דהיות שיש מצוה לשמחם, הרי הוא בכלל צורך מצוה שלא אסרוה חז"ל. – אבל חתן וכלה לפני נישואין אין מצוה לשמחם יותר מכל ישראל, ולכן אסור ליתן להם מתנה כמ"ש לעיל.

ז איסור נתינת מתנה הוא גם לענין שאין לבעל ליתן מתנה לאשתו בשבת [כגון ביום הולדת שלה]. או הורים לבניהם, אף לקטנים. – וכן בנים [שיש להם ממון שלהם] אסורים ליתן מתנה להורים ביום השבת.

ח מי שנעשה בר מצוה ביום השבת, מותר ליתן לו מתנות בשבת, כי כל עיקר עסק זה לעשות סעודה וליתן מתנות כשנעשה י"ג שנים הוא רק בשביל שנכנס לעול התורה והמצוות והוי בכלל מש"כ מג"א כי "לצורך מצוה" מותר ליתן מתנה בשבת.

ט אבל אם נעשה בר מצוה בימות החול, וזה מביא לו מתנה בשבת מפני שנוח לו יותר, יש למנוע מלעשות כן.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא
[עומדים כעת בהלכות הבדלה - סימן קצ"ג סעיף ב']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ - בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' יתרו תש"פ

סימן ש"ו סעיף ז' (שיעור ט')

[שנה מ"ו - שיעור י"ז]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

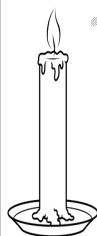
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

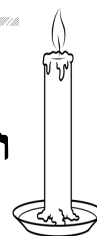
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ז' [שיעור ט'] / פרשת יתרו - שנת תש"פ לפ"ק

הרמב"ם הנ"ל דאסור (ולכן רק לרפואה התירו השו"ע כאן).

ד] אבל אם אינו מודד ע"י מעשה, לא בידיו ולא ברגליו, רק רואה בעיניו, והרגיל עצמו לדעת בראיית עיניו שיעור אורכו של דבר, מותר. - ואף מותר למדוד גודלו של חדר ע"י שיש עליו רצפות [כגון טייל"ס], ויודע שיעור של כל רצפה, ומונה בעיניו כמה רצפות יש שם, ועי"ז יודע שיעור אורכו של החדר, דהיות שאינו עושה שום מעשה לא בידיו ולא ברגליו, שאינו פוסע לאורכו של החדר למנות פסיעותיו, אלא מודדו על ידי ראיית עיניו מותר, [בספר שלחן שלמה מסתפק בספירת רצפות הנ"ל, אבל מסתבר דמותר]. - ולהעמיד ב' ילדים זה אצל זה כדי לדעת מי גבוה יותר, ובכמה זה גבוה מזה. הנה אם לא מכבר היה ילד הראשון אצל הרופא ומדד גובהו, כדרכן של רופאים, ואמר להאם מדתו, אסור להאם להעמיד ילד שני אצלו בשבת כדי למודדו דנעשה ילד הראשון כמו קנה מדה לילד השני, ואע"ג דאין דרך למדוד בזה מ"מ אסור כנ"ל, אבל אם עתה אין ידוע להאם שיעור גובהו של ילד הראשון, ואין מטרתה לדעת מדת גובהו של השני, אלא לראות מי גבוה ממי, ובכמה גבוה יותר, מותר.

ה] מחבר שם - בזמן הראשונים היה ידוע איזה סגולה לרפואת כאב הראש, כמ"ש הטור וז"ל, "על כאב הראש לוקחין אזורו [פ"י חגורו של אותו אדם שכואב לו ראשו] ומודדין בו שלש אמות שלש פעמים, ואומר לחש על המדידה", וכתב הטור, "ה"ר מאיר מרוטנבורג היה מתירו גם בשבת, והיה מדמה אותו למדידה של מצוה", ופירושו (כמ"ש בא"ר) דהיות ד"מדידה זו רפואה הוא, ורפואת הגוף מצוה היא", לכן מותר כמו שאר מדידה של מצוה. וקמ"ל דאע"ג דבעלמא קי"ל דלצורך חולה שאין בו סכנת נפשות, ולא סכנת אבר, אסור לישראל לעבור על איסור דרבנן, ומותר רק ע"י נכרי, כמ"ש בשו"ע סי' שכ"ח (סעיף י"ז), וכש"כ אם אינו חולה ממש רק כאב הראש כמו הכא, מ"מ מכיון ד"מדידה לא הוי איסור כל כך, אלא משום דהוי כעובדא דחול, ועל כן שרי במקום מצוה" (תוספ' הנ"ל) לכן ה"ה דמותר לצורך רפואה, אפילו רק בחולה קצת (תהל"ד של"ח ו'). - לפ"ז ה"ה דמותר למדוד כל מיני תרופות [מעדעס"ין], וכן מותר למדוד מאכליו או משקאותיו של החולה אם צריך לכך, אפילו כשאין בו סכנה כלל.

ו] בכמה מספרי גדולי זמנינו [ה"ה מהר"י שטייף (סי' קכ"ג), חלקת יעקב (סי' קנ"א), מנחת יצחק (חי"ג סי' קמ"ב)] למדו מהלכה שלפנינו

א] סעיף ז', מחבר - במס' שבת דף קנ"ז. תנן, "מוודיין את המקוה, בשבת". ופרש"י ומוודיין את המקוה במדה [פ"י בקנה מדה, כדי לברר] שיש שם עמוק שלש אמות מים, ורוחב אמה על אמה מים" [שאו יש שם מ' סאה]. ואמרינן עלה בגמרא (קנ"ז:) "אימר דאמרי רבנן דמותר, במדידה דמצוה, דלאו מצוה אסור" וכתבו התוספ' (קכ"ו:) דוקא גבי מדידה דלא הוי איסור כל כך אלא משום דהוי כעובדא דחול מותר במצוה אבל איסור דרבנן בעלמא ליכא למישרי משום מצוה, עכ"ל (והובא במג"א). פ"י דבעלמא לצורך מצוה מותר רק שבות דשבות דהיינו לומר לנכרי לעשות איסור דרבנן (כמ"ש בסי' ש"ז ה') וכאן שונה מטעם הנ"ל.

ב] ההיתר למדוד לצורך מצוה היא גם בקנה מדה כמ"ש רש"י לעיל, וכשאינו לצורך מצוה אסור בין בקנה מדה ובין ביד ובין בחבל כמ"ש הרמב"ם (פכ"ג הי"ג, ושועה"ר י"ח). - היתר מדידה למצוה, אינו דוקא אם אין לו מקוה אחרת בעירו אלא אף אם יש לו, ולא עוד אלא אף אם אינו דעתו לטבול בו בשבת ג"כ מותר, דיסוד ההיתר הוא כמ"ש מג"א "כיון שמודד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול". - וכ"ש דמותר למדוד שיעור רביעית, שצריך עתה בשבת ויו"ט בשביל קידוש וד' כוסות, כגון שיש לו כלי שמסומן בדפנותיו שיעור רביעית, מותר ליתן משקה באותו כלי עד אותו סימן ולשופכו אח"כ לכוס אחרת לראות אם יש בכוס השני שיעור רביעית (וצ"ב מ"ש מס' תנ"ז ג') - וכן מותר למדוד בכלי מדידה את שיעור אכילה לחולה ביום כיפור [ושיעורו, כשני שלישי ביצה באכילה, ופחות ממלא לוגמיו בשתיה (תרי"ח ז)], דהוי לצורך מצוה [או משום צורך חולה כמ"ש להלן].

ג] מבואר ברמב"ם הנ"ל כי גם בידיו אסור למדוד [אם אינו לצורך מצוה], ולפ"ז ה"ה דאסור למדוד שיעור השטח של ביתו או חצירו על ידי רגליו דהיינו על ידי פסיעותיו, ורק כשהוא לצורך מצוה מותר, כמ"ש הרדב"ז (ה"א רי"ג) וז"ל מי שאינו יודע שיעור אלפים אמה לענין תחום שבת, יכול למדוד אותם דרך הלוכו, והם אלפים פסיעות בינוניות, וכל מדידה של מצוה מותרת כדתנן מודדין את המקוה, עכ"ל (והובא בשע"ת סי' שצ"ז) הרי דאם אינו של מצוה אסור. - וכן אסור למדוד אפילו על ידי דבר שאינו מיוחד למדוד על ידו, כגון דאסור למדוד עם בגד או חגורה שיודע בערך שיעור ארכו, ומודד על ידו קרקע או שלחן וכיוצ"ב, וזהו בכלל למדוד בחבל שכתב

דמותר להשתמש בשבת ב"מודד חום" [פיבע"ר מעסטער] לצורך חולה, אף שאין בו סכנה כלל, כי הרי כתוב בשו"ע כאן דבכלל היתר מדידה במקום מצוה הוא גם מדידה לצורך רפואת הגוף, כי היא מצוה. – ולולי דבריהם נראה שאין זה היתר ברור כל כך, כי מדידה לרפואה שכתוב בשו"ע כאן זהו כשהמדידה עצמו מרפא, משא"כ במודד חומו, אין זה מרפא כלל, אלא יודע על ידי זה אם הוא חולה וצריך לעסוק ברפואה או אינו חולה. והיות שהיתר שבשו"ע הוא חידוש [וכתב הטור כי רבי משה ז"ל חולק עליו ואוסרו אלא מהר"ם התייר] מנ"ל להתירו גם באופן זה. – אולם למעשה אנו סומכים על דברי גדולים הללו, שפשיטא להו כי גם אם הוא לצורך החולה ואין הוא עצמו מרפא התיירו חז"ל מפני דבעלמא הוא רק עובדא דחול.

[ז] אמנם היות שהיתר זה מיוסד על הלכה שלפנינו, לכן מותר רק אם המדידה הוא לצורך ממש של החולה, כגון שע"י שידע מדת חומו ידע האם יש לו להשאר בבית ולא לצאת לחוץ, או שידע אם צריך ליקח איזה תרופה, או לילך לרופא, אבל אם אינו נפקא מיניה למעשה, כי בלא"ה כבר עושה מה שצריך לעשות לחולה כזו, בין אם יש לו קצת יותר חום או קצת פחות חום, ומה שמודד חומו הוא רק התענינות בעלמא כדרכן של בני אדם אז אסור למדוד חומו בשבת. [אמנם בילד קטן אין להחמיר בזה כלל].

[ח] כל היתר הנ"ל להשתמש במודד חום הוא רק במודד הישן

שמראה מדת החום על ידי שבתוך המודד עולה קצת איזה מתכות נוזל ממקום למקום, אבל מודד שמראה החום על ידי אותיות ומספרים [דיטשעט"ל] אסור להשתמש בו בשבת כי יש בו מעין איסור כותב [אלא לצורך תינוק אם יש בו איזה חשש סכנה]. – ובענין השאלה במודד הישן, דהיות שהמתכות שבתוכו נמס קצת על ידי חום אדם, ועי"ז עולה ממקום למקום, האם יש בו חשש בישול, כבר הארכנו בסי' שי"ח סעיף ג' שאין בזה שום איסור.

[ט] האיסור שיש במודד דיטשעט"ל הוא רק אם מניחו בפיו, או על גופו, והוא הגורם שישתנה המספר שכתוב בו, אבל "מודד בית" [טערמסטא"ט] הקבוע בכותל, ואין האדם מטלטלו כלל, אלא פעמים משתנה מספרו על ידי שהאדם פותח או סוגר הדלת ונכנס אויר מבחוץ, מותר, ומותר אף לקרוא המספרים שבו. – אבל לטלטל מודד הנ"ל מחדר לחדר, לראות מה מדת החום וקור בחדר השני, אסור, בין משום מדידה בשבת, ובין משום שהוא דיטשעט"ל. – ובשנים האחרונים מניחים פקידי העיר מיטער"ר על כל בית ובית שמודד סכום המים שאנשי הבית משתמשים בו, ויש שהם אף דיטשעט"ל ומשתנה מספרו בכל פעם שמשתמשים בידים במים בשבת, על ידי הסינ"ק או בית הכסא. וכתבו ספרי זמנינו טעמים שונים להתירו מתוך ההכרח, ועיקרי דבריהם הוא שהאדם אינו מתכוין לזה, והוא פסיק רישיא דלא ניחא ליה, והוא גם בכלל גרמא, ועוד סניפים שונים (עיין פסקי תשובות שכ"ג ב' ב').

העולה מהנ"ל:

ג' אמנות ורחב אמה על אמה.

[ה] היתר זה הוא אף אם יש מקוה אחרת בעירו שיש בו ודאי מ' סאה, ולא עוד אלא אף אם אין דעתו למבול בשבת במקוה זו ג"כ מותר, דיסוד ההיתר הוא כמ"ש מג"א "כיון שמודד שיעורי תורה לא הוי עובדא דחול".

[ו] וכ"ש דמותר למדוד שיעור רביעית, שצריך עתה בשבת ויו"ט בשביל קידוש וד' בוסות, כגון שיש לו כלי שמסומן בדפנותיו שיעור רביעית, מותר ליתן משקה באותו כלי עד אותו סימן ולשופכו אח"כ לכוס אחרת לראות אם יש בכוס השני שיעור רביעית.

[ז] וכן מותר שיעור אלפים אמה לתחום שבת. – וה"ה

[א] אסרו חז"ל למדוד שום דבר בשבת, אע"ג שאינו עושה אז שום מלאכה רק מודד אורכו ורוחבו של דבר אסור.

[ב] אבל אינו כמו שבות, דהיינו מלאכה דרבנן, כמו רוב איסורי דרבנן בשבת, אלא איסורו רק משום עובדא דחול. – ולכן לצורך מצוה מותר.

[ג] ואע"ג דבעלמא מותר לצורך מצוה רק שבות דשבות, דהיינו לומר לנכרי לעשות איסור דרבנן, הכא אף ישראל מותר למדוד לצורך מצוה.

[ד] כגון שמותר למדוד מקוה בשבת אם יש בו מ' סאה, ומודדו ע"י שנותן בו קנה מדה ורואה אם המים עמוק

דמותר למדוד בכלי מדידה את שיעור אכילה ושתיה לחולה שצריך לאכול ביום כיפור.

ח] ההיתר למדוד לצורך מצוה היא גם בקנה מדה כמ"ש לעיל, וכשאינו לצורך מצוה אסור בין בקנה מדה, ובין ביד או רגל, ובין בתבל.

ט] ולפ"ז ה"ה דאסור למדוד שיעור השטח של ביתו או חצירו על ידי רגליו דהיינו על ידי פסיעותיו.

י] וכן אסור למדוד אפילו ע"י דבר שאינו מיוחד למדוד בו, כגון בגד או חגורה שיודע בערך שיעור ארכו, אסור למדוד בו קרקע או שלהן.

יא] אבל אם אינו מודד על ידי מעשה, לא בידיו ולא ברגליו, רק רואה בעיניו, והרגיל עצמו לדעת בראיית עיניו שיעור אורכו של דבר, מותר.

יב] ואף מותר למדוד גודלו של חדר על ידי שיש עליו רצפות [כגון טייל"ס], ויודע שיעור של כל רצפה, ומונה בעיניו כמה רצפות יש שם, דהיות שאינו עושה שום מעשה בידיו או ברגליו, שאינו פוסע לאורכו של החדר למנות פסיעותיו, אלא מודדו ע"י ראיית עיניו מותר.

יג] להעמיד ב' ילדים זה אצל זה כדי לדעת מי גבוה יותר, ובכמה זה גבוה מזה. הנה אם לא מכבר היה ילד הראשון אצל רופא ומדד גובהו, כדרך של רופאים, ואמר להאם מדתו, אסור להאם להעמיד ילד שני אצלו בשבת כדי למודדו, דנעשה ילד הראשון כמו קנה מדה לילד השני.

יד] אבל אם עתה אין ידוע להאם שיעור גובהו של ילד הראשון, ואין מטרתה לדעת מדת גובהו של השני, אלא לראות מי גבוה ממי, ובכמה גבוה יותר, מותר.

טו] כתוב בשו"ע דכמו שמותר למדוד לצורך מצוה ה"ה דמותר למדוד לצורך רפואה, אפילו לצורך חולה

שאינו בו סכנה כלל, והוא רק חולה קצת, ובעלמא אסור לעבור בשבילו אסור דרבנן רק על ידי נכרי מ"מ מדידה מותר אף על ידי ישראל.

טז] לפ"ז מותר למדוד תרופות [מעדעס"ן] לחולה, וכן למדוד מאכליו ומשקאותיו של חולה אם צריך לכך, אפילו כשאין בו סכנה כלל.

יז] ומהו אנו למדים דמותר להשתמש בשבת ב"מודד חום" [פיבע"ר מעסטער] לצורך חולה, אף שאין בו סכנה כלל.

יח] אבל רק אם המדידה הוא לצורך ממש של החולה, כגון שעי' שידע מדת חומו ידע האם יש לו להשאיר בבית ולא לצאת לחוץ, או שידע אם צריך ליקח איזה תרופה, או לילך לרופא, אבל אם אינו נפקא מינה למעשה, כי בלא"ה כבר עושה מה שצריך לעשות לחולה כזו, בין אם יש לו קצת יותר חום או קצת פחות חום, ומה שמודד חומו הוא רק התענינות בעלמא כדרך של בני אדם אז אסור למדוד חומו בשבת.

יט] חוץ מילד קטן שאינו יכול לומר איך הוא מרגיש ונחוץ יותר לדעת מדת חומו, שאז אין למנוע כלל מליקח חומו מזמן לזמן במשך היום.

כ] היתר הנ"ל להשתמש במודד חום הוא רק במודד הישן שמראה מדת החום על ידי שבתוך המודד עולה קצת איזה מתכות נוזל ממקום למקום, אבל מודד שמראה החום על ידי אותיות ומספרים [דיטשעט"ל] אסור להשתמש בו בשבת [אלא לצורך תינוק אם יש בו חשש סכנה]. כא - בשנים האחרונים מניחים פקידי העיר מוטער"ר על כל בית ובית אשר מודד סכום המים שאנשי הבית משתמשים בו, ויש שהם אף דיטשעט"ל ומשתנה מספרו בכל פעם שמשתמשים בידים במים בשבת, על ידי הסינ"ק או בית הכסא. ויש טעמים שונים להתירו מתוך ההכרח.

בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא

[עומדים כעת בהלכות הבדלה - סימן קצ"ג סעיף ה']

שיעורים בהלכות שבת

"שבת בשבתו"

שנלמדו ע"י

הרה"ג ר' בן ציון הכהן שטרסמער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – בעמח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בביל שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא 1462 50 ST.

פר' משפטים תש"פ

סימן ש"ו סעיף ח' (שיעור י')

[שנה מ"ו – שיעור י"ח]

להערות - וכן הרוצה לקבל שיעור זה מדי שבוע בשבוע דרך האימיל Email יפנה אל:

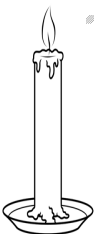
אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

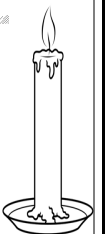
1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755- 4864 • FAX: (718) 437- 3388

Email: igeres@yeshivanet.com

לע"נ מוה"ר אליעזר דוד בן יוסף ע"ה [עייטלין] נפטר י"ד ניסן ער"פ תשע"ה
ולע"נ הרה"ח הגה"צ ר' אלעזר מרדכי בן מוה"ר גדליהו אהרן קעניג זצוק"ל
מנהיג דחסידי ברסלב בעיה"ק צפת תובב"א - נלב"ע ביום כ"ג טבת תשע"ט לפ"ק

הלכות שבת

סימן ש"ו סעיף ח' [שיעור י'] / פרישת משפטים - שנת תש"פ לפ"ק

זהו דוקא אם יודע שיש בידו לעשותו בקל, בלי דאגה וטירדות, אבל אם יש חשש שכשיהרהר ממלאכתו בשבת גורם לו דאגה וטירדה על זה כתוב בתורה "ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך", שכשיכנס שבת יהיה בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה ולא תהרהר ממנו, והוא איסור ולא רק מצוה של רשות [וזהו חומרא נגד שיטת הטור], וז"ל רבינו יונה (אגרת ר"י דרש ב') אע"פ שאמרו חז"ל דבור אסור הרהור מותר, מ"מ אם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב, או נדנוד דאגה, אסור, שנאמר (שמות כ"ט) ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ואמרו במכילתא שתהא כל מלאכתך בעיניך כאילו היא עשויה שלא תהרהר עליה, וכן אנו אומרים בתפלת מנחה מנוחת שלום השקט ובטח מנוחה שלימה שאתה רוצה בה, ובברכת המזון אנו אומרים שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו עכ"ל.

ד] והנה הב"י אע"ג שמביא בספרו את דברי רבינו יונה מ"מ בשו"ע לא הזכירו כלל, משמע דסובר דלא קי"ל כוותיה [לא לקולא ולא לחומרא] אמנם ז"ל השו"ע הרב (סעיף כ"א), מותר להרהר בעסקיו אפילו היאך לעשות מלאכות גמורות אחר השבת שלא אסרו אלא דבור לבד שנאמר ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר ומכל מקום אם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב או נדנוד דאגה אסור. - ומשום עונג שבת מצוה שלא להרהר כלל בעסקיו אלא היא בעיניו כאלו כל מלאכתו עשויה, וזהו שכתוב ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך ואין אדם יכול לעשות כל מלאכתו בשבוע אחד אלא יראה אדם בכל שבת כאלו כל מלאכתו עשויה ואין לך ענג גדול מזה, עכ"ל מבואר דדעתו הוא כי מה שכתוב בתורה ועשית כל מלאכתך פי' כמ"ש הטור, מ"מ מסברא קי"ל גם כדברי רבינו יונה "דאם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב או נדנוד דאגה אסור" (עיין שו"ע הרב ק"א ש"א ב').

ה] כתב האשל אברהם, אודות מה שאמרו חז"ל שבשבת יהיה בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה. ולא ירהר על מלאכתו. הנה אין השי"ת בא בטרוניא עם בריותיו, לכן התחלת עליית ההרהור בדעתו, היות שאין זה בידו של אדם, ואינו על פי בחירתו, אין על זה שום קפידא, והקפידא רק מאז ולהלאה שישתדל להסיח דעתו מהרהורים האלו, וכ"ש שלא יבוא על עצמו מרצונו הרהורים הללו. אבל מה שאינו על פי בחירתו אין עליו קפידא. וזהו גם מה שאמרו חז"ל בקדושים ועמודי עולם, שבעל כרחם באו להם הרהורי תורה הקדושה בהיותם

א] סעיף ח', מחבר. - כתיב בנ"ך בספר ישעיה (נ"ח י"ג) וְקָרַאתָ לְשֶׁבֶת עֲנָג... וְכִפַּדְתָּ... מִמְצוֹא הַפְּצָךְ, וְנָדַר דָּבָר. ואחז"ל (שבת ק"ג ע"א) "דיבור אסור הרהור מותר". פי' "שמותר להרהר בעסקיו אפילו היאך לעשות מלאכות גמורות אחר השבת, שלא אסרו אלא דבור" (שו"ע הרב כ"א). - אמנם בתורה בפ' יתרו, בעשרת הדברות, כתיב, ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' וגו' ואחז"ל, במכילתא שם, "וכי איפשר לו לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים, אלא שבות כאלו כל מלאכתך עשויה". ופירושו כפרש"י שם "ועשית כל מלאכתך, כשתבוא שבת, יהא בעיניך כאלו מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה" עכ"ל. לפ"ז לכאורה מה שכתוב בתורה כאן סותרים מה שכתוב בספר ישע"י כי רק דיבור אסור אבל הרהור מותר. ועל כרחק צ"ל כי מעיקר הדין הרהור מותר, אבל רמז לן התורה כי אע"ג שאין איסור מן הדין (שו"ע הרב ק"א ש"א ב') מ"מ יש מצוה [של רשות] שאף לא ירהר מזה, וזהו שכתוב בטור ושו"ע כאן "הרהור בעסקיו מותר, ומ"מ מצוה שלא יחשוב בהם כלל, ויהא בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה" [וכתב האשל אברהם, צריך לי עיון אם הוא מן התורה או אסמכתא מדרבנן].

ב] ולא פירשו לנו חז"ל בהדיא הטעם שיש מצוה למנוע מלהרהור בעסקיו, אמנם ביארו הטור, כי הוא "משום עונג שבת וכו' ואין לך עונג גדול מזה". וחידש לנו התורה הק', עפ"י דברי חז"ל הללו, כי אע"ג שהאדם אינו רואה שום מניעה ועיכוב שיעשה מלאכה זו בימות החול הבאים, כגון לבנות בית וכיוצ"ב, אדרבה נראה לו שיצליח לעשותו היטב, אלא מהרהר עכשיו איך הוא האופן היותר טוב לעשותו, או שגם זה כבר בירר היטב, אלא שנהנה לחשוב מזה, ולראות בעין שכלו איך הוא בונה ביתו החדש, מ"מ אסור, כי ירדו חז"ל לסוף דעתו של אדם דמ"מ אכתי מתענג יותר בשבת אם לא יחשוב כלל ממלאכה שמוטל עליו לעשות בימות החול, אלא ידמה לעצמו כאילו כל מה שצריך כבר נעשה ונגמר, ובוה מענג את השבת.

ג] אמנם מדברי רבינו יונה מבואר שיש לו תירץ אחר לקושיא הנ"ל בסתירה שבין מש"כ בספר ישעיה אל מש"כ בתורה. ולדעתו מותר לגמרי לחשוב בשבת ממלאכה שעתידי לעשות בימות החול, וזהו דכתיב "ודבר דבר, דיבור אסור הרהור מותר", ואין מצוה למנוע ממנו [וזהו קולא נגד שיטת הטור]. אבל

במקום שאינו נקי, כידוע [כדאיתא במס' זבחים (ק"ב):] כי פעם חידש רבי אלעזר ברבי שמעון דברי תורה בהיותו בבית כסא, וכן אמרו (קידושין ל"ג) על רבי חייא בהיותו בבית המרחץ, וזהו כנ"ל עכ"ל האשל אברהם.

ועל פי זה מובן מש"כ הרמ"א בסי' קכ"ח (סעיף מ"ד) "נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפים אלא ב"ט, משום שאז שרויים בשמחת יום טוב, וטוב לב הוא יברך, מה שאין כן בשאר ימים, אפילו בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מחייתם" עכ"ל וקשה איך מהרהרים בשבת על מחייתם דהיינו פרנסתם, ולפי הנ"ל י"ל דעולה על מחשבתם שלא מרצונם.

[ו] הרהור בעסקיו שיש מצוה להטור שלא להרהר בהם כמ"ש לעיל, נראה דזהו רק בעסקים ומלאכות שעתיד לעשות, אבל עסקים ומלאכות שכבר עשה, ומהרהר בהם בשבת [לא כדי לתקנו או לשנותו אלא שחזור ומהרהר במה שכבר עבר] מותר, ובכלל זה דמותר להרהר על סכום ממון ושאר נכסים שיש לו. כי רק על מה שבדעתו לעשות על זה אין להרהר וכלשון חז"ל "כשתבוא שבת, יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה" הרי דעל "מלאכתך העשויה" מותר להרהר.

אמנם זהו דוקא אם הם הרהורים שאינם של צער, אבל הרהורים של צער וטירדה באלו אין חילוק בין עבר לעתיד, ובכולם אין להרהר בהם בשבת. אלא לטור הוא משום מצוה [דלדעתו לא מצינו איסור בהרהור] ולרבינו יונה אף איסור יש בו. - וכן אין חילוק בין אם הם ענינים של מסחר ופרנסה לבין שאר דברים, ועל כולם נאמר "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו".

[ז] ועל פי כל דברים המבוארים לעיל [כל אחד לשיטתו] עולה כי יש כמה דברים שאין להרהר בהם שבת, בנוסף דברים רבים שאין להרהר בהם אף בימות החול, ולפ"ז יש עוד טעם למה לא ישב אדם בטל בכלל, ובשבת בפרט, כי אז אינו יכול לשלוט על הרהוריו מה להרהר ומה לא (עיין רמב"ם סוף הל' איסורי ביאה), אלא יעסוק בתורה, או עכ"פ בדברים שמותר לחשוב בהם, וכשיהיה מחשבתו מלא מכגון אלו, ממילא לא יחשוב בעת ההיא הרהורים האסורים.

[ח] כתוב בספר היכל הברכה פרשת ראה (יב כא ד"ה צויתך) אף על פי שעיקר קיום מצות לא תעשה לומר אפשי ברע ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי (רש"י סוף פ' קדושים), כל זה בשאר לא תעשה אבל בשבת לא יאמר ענין זה, כגון כמה אני רוצה לעשן הלילקע ומה אעשה וכו', כי בשבת צריך להראות עונג וכבוד שבת שאיננו חסר לנפשו כלום ומלא שבע רצון, אבל יאמר זה בימי חול כמה הייתי רוצה בשבת לעשן ולבשל ולעשות מלאכה ומה אעשה וכו' עכ"ל. ובספר ויגד יעקב (על ענינים ד"א דף קי"ב) הביא דברי היכל הברכה, ומוסיף וכתב, ושמעתי עובדא שהרה"ק רבי צבי מזידיטשוב זי"ע היה פעם אחת אצל רבו החוזה מלובלין זי"ע ביום הכיפורים, ושמע שרבו סח בינו לבין עצמו, רבש"ע ידעת כי אני הנני מעלה עשן ביותר, וחסר לי מאד, ומה אעשה שכתבת בתוה"ק וכל מלאכה לא תעשו, ורצה תלמידו הקדוש הנ"ל לומר כן בשבת קודש הבא, אח"כ עלה בדעתו דרבו לא עשה כן רק ביום הכיפורים אבל לא בשב"ק דצריך להיות בו עונג, ע"כ שמעתי עכ"ל. - ואכן מפני זה נהג הגה"ק הכתב סופר עוד יותר ש"לא עישן במקטרתו מיום חמישי אחר הצהרים כדי שלא יתאוה לה בשבת ויפגע בתענוגה".

[ט] כתב בתוספת שבת (ריש הל' שבת) וז"ל אחז"ל (שבת קי"ה): אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר (תהלים ל"ז ד') והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך, ע"כ. ונראה לפרשו על פי מש"כ הטור ססי' ש"ו דאע"פ דקי"ל דמותר לאדם להרהר בעסקיו בשבת מכל מקום משום עונג שבת מצוה שלא לחשוב בהם כלל ויראה אדם בכל שבת כאלו כל מלאכתו עשויה, ע"ש ועל זה קאי מאמר רב הנ"ל, ואמר כי לאיש כזה נותנים לו כל משאלות לבו, והוא מדה כנגד מדה דכמו שהחליט במחשבתו שאינו חסר כלום, כן לא יחסר לו כלום, כי יתן לו הקב"ה כל משאלות לבו לטובה, וכדאי הוא לקבל שכר גדול כזה אחר שקידש מחשבתו לשם שמים, ופינה מחשבתו מכל אלו. אבל מה שאמרו אינך אמוראי שם על שכר מענגי שבת לא דברו אלא במענגים אותו באכילה ושתייה וכסות נקיה, דלהם אין מגיע שכר גדול זה ליתן להם משאלות לבם אלא שכר אחר הראוי להם כמדתן כנ"ל לפרש מאמר זה, עכ"ל. - וכ"כ בקיצור בשפת אמת (פר' יתרו, שנת תרל"ז, ד"ה זכור).

« **בכל יום א' בערב משעה 8:00 - 9:00, מתקיים שיעור בשו"ע אורח חיים ח"א בביהמ"ד נייטרא** »

« [עומדים כעת בהלכות ברכת המזון - דיני זימון - סימן קצ"ד סעיף ב'] »

העולה מהנ"ל:

ח אבל זהו דוקא אם הם הרהורים שאינם של צער, אבל הרהורים של צער וטירדה באלו אין חילוק בין עבר לעתיד, ובין מלאכה ופרנסה לשאר דברים, כי בכלם אין להרהר בהם בשבת. אלא להטור משום מצוה, ולרבינו יונה אף איסור יש בו.

ט כתב האשל אברהם, כי מה שאמרו הז"ל שבשבת יש דברים שאין להרהר בהם, הנה אין השי"ת בא בטרוניא עם בריותיו, לכן התחלת עליית הרהור בדעתו, היות שאין זה בידו של אדם, ואינו על פי בחירתו, אין על זה שום קפידא, והקפידא רק מאז ולהלאה שישתדל להסיר דעתו מהרהורים האלו, וכ"ש שלא יבוא על עצמו מרצונו הרהורים הללו. אבל מה שאינו על פי בחירתו אין עליו קפידא.

י וזהו גם מה שאמרו הז"ל בקדושים ועמודי עולם, שבעל כרחם באו להם הרהורי תורה הקדושה בהיותם בבית הכנסא או בית מדרש, עכ"ל.

יא וזהו שכתב רמ"א, "נהנו בכל מדינות אלו שאין נושאים בפנים אלא בי"ט, משום שאו שרונים בשמחת יום טוב, וטוב לב הוא יברך, מה שאין כן בשאר ימים, ואפילו בשבתות השנה, שטרודים בהרהורים על מהיותם". וקשה איך מהרהרים כן בשבת אלא זהו בעל כרחם ובנ"ל.

יב ועל פי כל דברים המבוארים לעיל [כל אחד לשיטתו] עולה כי יש כמה דברים שאין להרהר בהם שבת, בנוסף דברים רבים שאין להרהר בהם אף בימות החול, ולפי"ז יש עוד טעם למה לא ישב אדם בטל בכלל, ובשבת בפרט, כי אז אינו יכול לשלוט על הרהוריו מה להרהר ומה לא אלא יעסוק בתורה, או ענ"פ בדברים שמותר לחשוב בהם, וכשידיה מחשבתו מלא מכונן אלו, ממילא לא יחשוב הרהורים האסורים.

יג כתבו הספרים כי מי שמקיים הנ"ל שלא להרהר בעסקיו בשבת אלא יהיה בעיניו כאילו כל מלאכתו וצרכיו כבר עשויים ישלם לו ה' דכן יהיה באמת שימלא ה' כל משאלות לבו לטובה.

א [בנ"ך בספר ישעיה (נ"ה י"ג) כתיב וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנִנִים... וְכִבְדֹתָ... מְמַצְוֵא תַפְעֵךְ, וְדַבֵּר דְבָר. ואחז"ל (שבת ק"ג ע"א) "דיבור אסור הרהור מותר". פי' שמותר להרהר בעסקיו אפילו היאך לעשות מלאכות גמורות אחר השבת, שלא אסרו אלא דבור.

ב אבל בתורה בעשרת הדברות, כתיב, ששת ימים תעבד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' וגו' ואחז"ל, "וכי איפשר לו לאדם לעשות כל מלאכתו בששת ימים, אלא כשתבוא שבת, יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה, שלא תהרהר אחר מלאכה" וזה סתירה להנ"ל.

ג דעת הטור לתרץ הסתירה, כי אמרה התורה כי אע"ג שמעיקר הדין אין איסור בהרהור זה מ"מ יש מצוה [של רשות] שלא יהרהר מזה.

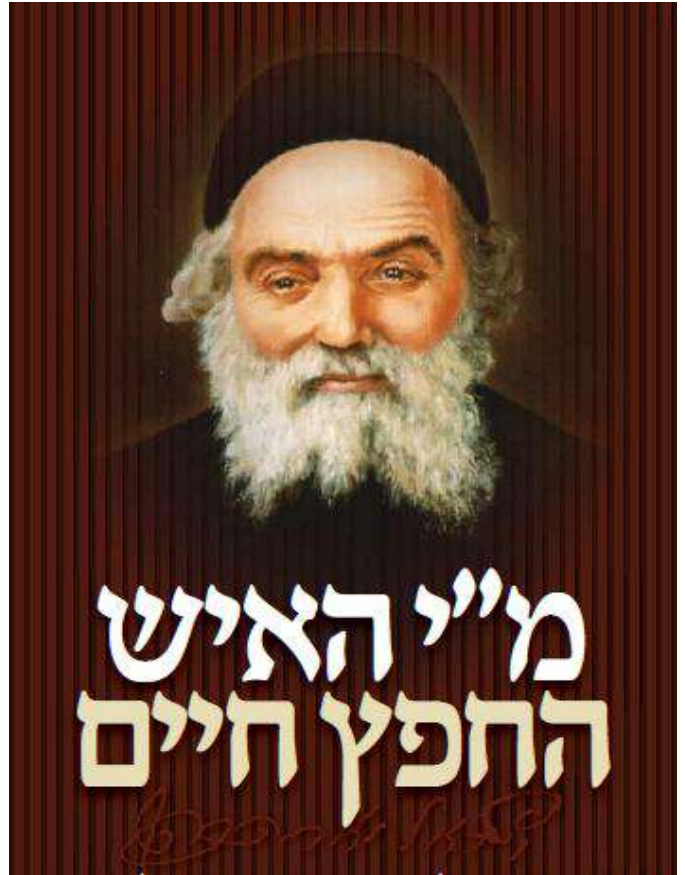
ד ומצוה זו יש לא רק אם מצטער קצת כשמהרהר מן המלאכה שמוטל עליו בימות החול, אלא אף אם אינו מצטער מכונן, דמ"מ יש לאדם יותר עונג שבת אם לא מוטל עליו מלאכה עוד וכאלו כל מלאכתו עשויה.

ה ודעת רבינו יונה לתרץ הסתירה, "דאם יש לו מתוך ההרהור טרדת הלב, או נדנדוד דאנה, אסור" מדינא [ולא רק מצוה, ומחמיר יותר מן הטור], ומפרש כן מה שאומרים ברצה של ברכת המזון "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו". ואם אין לו צער מן ההרהור מותר לגמרי להרהר מן מלאכה שרוצה לעשות בחול [ומקיל יותר מן הטור].

ו להלכה כתוב בשו"ע שיטת הטור הנ"ל. – ודעת השו"ע הרב להחמיר כשתיהם שמצוה שלא להרהר מזה כלל, וכשמצטער יש אף איסור.

ז הרהור בעסקיו שצריך לעשות מימות החול שיש מצוה להטור שלא להרהר בהם [אפילו אם אינו מצטער] נראה דזהו רק בעסקים ומלאכות שעתידי לעשות, אבל עסקים ומלאכות שכבר עשה, ומהרהר בהם בשבת [לא כדי לתקנו או לשנותו אלא שחזור ומהרהר במה שכבר עבר] מותר, ובכלל זה דמותר להרהר על סכום מכונן ושאר נכסים שיש לו. כי רק על מה שבדעתו לעשות על זה אין להרהר.

סגולה גדולה ונפלאה לכל הישועות

וביותר ניתן לתמוה על אנשים
שמחפשינ סגולות וקמעות
סגופים ותעניות לכפרת
עוונותיהם וכדומה, ומוציאין
עליהם כמה וכמה אלפים, כל
אחד לפי עשרו והצטרכותו לענין.

**יותר טוב, שיחזיקו בקביעות
במצות עניית אמן יהא שמיה רבא
הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט
ולכלל, ויזרזו אחרים למצוה זו ויתעקשו בה תמיד,
מה שאין כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות
חיצוניות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה
כחותיו לריק והמשכיל יתן על לבו.**

(כתבי החפץ חיים – כתר מלוכה עמ' קו)

צעטל קטן להרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

אות י"א

יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְהַתְפַּלֵּל בְּכָל כּוּחוֹ, וּבְקוֹל הַמְעוֹרָר הַבּוֹנֵה, לְהַדְבִּק
הַמַּחְשָׁבָה לְדִיבּוּר, וּפְנִיּוֹ אֶל הַכּוֹתֵל בְּתוֹךְ סִידוּר הַתְּפִלָּה בְּבוֹקֵר
וּבְעָרֵב, וְלֹא יִסְתַּכֵּל לְצַדְדֵי מִתְחִלַּת הַתְּפִלָּה עַד סוּפָה.

וּבַחֲזֵרַת הַש"ץ הַשְּׂמוּנָה עֲשֶׂרָה יַעֲיִין בְּסִידוּר לְעֲנוּת אָמֵן בְּכָל כּוּחוֹ עַל
כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה, וּבִשְׁעַת קְרִיאַת הַתּוֹרָה לְהַטּוֹת אָזְנוֹ עַל כָּל דִּיבּוּר
וְדִיבּוּר מִהַקּוֹרָא בְּקוֹרָא אֶת הַמְגִילָה, וְלַעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ כְּאִלֵּם בְּבֵית
הַבְּנֵסֶת, אֲפִילוֹ קוֹדֵם הַתְּפִלָּה וְאַחֲרֶיהָ עַד הַלִּיבְתוֹ לְבֵיתוֹ:

תרגום באדיש

א מענטש זאל זיך צינגעוויינען צו דאווענען מיט זיין גאנצען כח, און
מיט א קול וואס ערוועקט די בוננה, צו מדבק זיין די מחשבה צום
דיבור, און זיין פנים זאל זיין אויסגעדרייט צום וואנט [און אריינקוקען]
אינעם סידור, סיי אינדערפרי און סיי פיינאכט, און ער זאל נישט
קוקען צו די זייטן, פון אנהויב דאווענען ביזן ענדע.

און ביי הויכע שמונה-עשרה זאל ער אריינקוקען אין סידור צו
ענטפערן אמן מיטן גאנצן כח אויף יעדע איינציגע ברכה, און בשעת
קריאת התורה זאל ער ניגן זיין אויער צו יעדע איינציגע ווארט וואס
גייט ארויס פונעם 'בעל קורא' אזוי ווי ביי מגילה-ליינען, און זיך מאכן
ווי א שטומער אין בית הבנסת, אפילו פארן דאווענען און נאכן
דאווענען, ביז ער גייט אהיים צו זיין שטוב.